

Gražina Karaneckienė

SAULUTĖS METAI

Integruoto mokymo vadovėlis

II klasei

1 dalis

Wydanie pierwsze

Puńsk 2012

Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.

www.punskas.pl

SAULUTĖS METAI. Integruoto mokymo vadovėlis II klasei, 1 dalis
Podręcznik do edukacji wczesnoszkolnej w języku litewskim dla kl. II, część 1

Opracowanie
Grażyna Korzeniecka

Ilustracje i okładka
Taida Balčiūnaitė

Zdjęcia
Sygit Birgiel, Waldemar Żylanis

Redaktor
Nijola Birgiel

Redaktor techniczny
Sygit Birgiel

Korekta
Biruta Ołów

Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym do edukacji wczesnoszkolnej w języku litewskim, na podstawie opinii rzeczoznawców prof. dr. hab. Mieczysława Jackiewicza, mgr. Algisa Uzdili, dr Any Romančuk.

Etap edukacyjny: I.

Typ szkoły: szkoła podstawowa.

Rok dopuszczenia 2012.

Numer ewidencyjny w wykazie 301/4/2012.

Podręcznik jest finansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

Dauguma tekstų adaptuoti

ISBN 978-83-60625-60-6

© Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o.
Puńsk 2012

Sutartiniai ženklai:

piešinėlių – skiemenuojami žodžiai

plazda* – žodžiai, aiškinami žodynėlyje

suvyniojo – kirčiuojami žodžiai

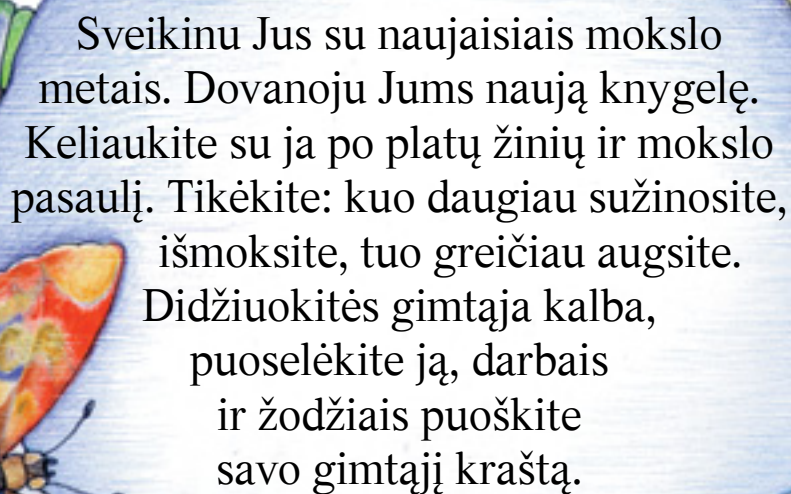

– svarbios žinios

Wydawnictwo „Aušra” Sp. z o.o., ul. A. Mickiewicza 23, 16-515 Puńsk
Arkuszy drukarskich 12,5. Wydanie I
Skład, łamanie, druk i oprawa: Wydawnictwo „Aušra”
www.punskas.pl

Mieli Vaikučiai!

Sveikinu Jus su naujaisiais mokslo metais. Dovanoju Jums naują knygelę. Keliukite su ja po platų žinių ir mokslo pasaulį. Tikėkite: kuo daugiau sužinosite, išmoksite, tuo greičiau augsite. Didžiuokitės gimtąja kalba, puoselėkite ją, darbais ir žodžiais puoškite savo gimtąjį kraštą.

Aš – Sauliukas.
Keliukime kartu
į antrą klasę.

Ramutė Skučaitė

šąsiuviniai šviečia

Rugsėjis

Po langais iš ryto
Obuolių prikrito.
Rausta klevo lapas –
Rudenėli, labas.

Paskutinės gėlės
Liūdi vasarėlės,
Su rugsėju šnekas
Baltas smėlio takas.

O vaikučiams gera –
Šąsiuviniai šnara,
Šviečia pirmas lapas –
Mokyklėle, labas!

- 1 Kokią nuotaiką sukėlė eilėraštis?
- 2 Kokios nuotaikos tu grįžai į mokyklą?
- 3 Rask ir nurašyk eilėraščio žodžius, kuriais sveikinami ruduo ir mokykla. Paryškink skyrybos ženklus.
- 4 Sukurk ir parašyk vieną arba kelis sakinius, kuriais pasveikinsi mokyklą. Pavartok pateiktus žodžius. Neužmiršk padėti skyrybos ženklų.

*labas * labas rytas * sveikinu tave * laba diena * sveika, mokykla
labas, mokyklėle*

- 5 Pasakyk pirmą eilėraščio posmelį muzikinių kaladėlių nurodytu ritmu. Pabandyk sukurti eilėraščiui melodiją.

ti

ti

ti

ti

ta

ta

Justinas Marcinkevičius

Mano knygelės

Mano knygelės dar plonos,
Mėlynos, žalios, geltonos.
Daug piešinėlių dailių,
Paukščių, žvėrelių, gėlių.

Mano knygelėj nuo seno
Žvėrys gražiai sugyveno.
Bet atsirado vilkų,
Ir mažesniems jau sunku.

Gal man išplėsti tą vilką,
Didelį, piktą ir pilką?

piešinėlių
paukščių

- 1 Pažiūrėk filmą ir pasiklausyk vyresnio draugo skaitomo eilėraščio. Apie ką šis kūrinys?
- 2 Ko klausiama paskutiniame eilėraščio posme? Patark Sauliukui, kaip jis turi pasielgti.
- 3 Parašyk knygų, kurias skaito Sauliukas, pavadinimus. Kaip rašome knygų pavadinimus?
- 4 Išmok eilėraščių atmintinai. Deklamuodamas kūrinį, pamėgink judesiais pavaizduoti jo turinį.

Knygų pavadinimus rašome kabutėse.
Pirmąjį žodį pradedame rašyti didžiąja raide.

K. Marukas

šilčiausios
smagiausios

Vasaros linksmybės

Liepa – pačios šilčiausios, smagiausios dienos. Virpa, mirguliuoja saulės įkaitintas oras. Sunku surasti vėsesnę vietelę. Upėse pakankamai įšilo vanduo, maudykis, pliuškenkis iki valiai. Visi mokslo rūpesčiai pamiršti. Retas kuris praleidžia vasarą mieste. Vieni stovyklose, kiti – prie jūros su tėveliais arba kaime pas močiutę.

Smagiausios atostogos pas močiutę.

Ten miškas, uogos, upė, o rytais – šiltas karvutės pienas.

Pamiškėje iš tolo raudonuoja žemuogių veidukai. Miško aikštelės nusėtos mėlynėmis.

Tik spėk rinkti.

Viena mėlynė į burną, kita – į krepšeli.

Sode vilioja trešnės, vyšnios.

– Valgyk, anūkėli, valgyk. Skanauk uogyčių, – vis ragina močiutė.

Smagu kaime.

- 1 Papasakok, kaip tu praleidai vasarą.
- 2 Suvaidinkite senelės ir anūkėlio pokalbį.
- 3 Nurašyk tekstą, vietoj uogų įrašydamas tinkamus žodžius.

Vasarą aš buvau . Man labai patiko .

Susipažinau su .

- 4 Kiek parašei sakinių?
Kiek kiekviename sakinyje yra žodžių?

Kalba sudaryta iš sakinių. Sakinys sudarytas iš žodžių.
Žodžiai sudaryti iš skiemenų ir garsų.

Viktoras Miliūnas

sukrykščia nedrąsiai

Auksinės žuvelės dovanos

Danutės tėtis puola į jūrą. Kai iškyla, laiko kažką delnuose ir šaukia:

– Auksinę žuvelę sugavau! Žuvelė prašo ją paleisti. Prašyk, ko nori!

Danutė sukrykščia*:

– Kalbančią lėlę!

– O ko tu prašysi?.. – klausia Danutės tėtis Evalduką.

Evaldukas nedrąsiai sako:

– Sviedinį. Tada visi norės su manim žaisti.

– O daugiau?

– Užteks sviedinio.

Rytą Evaldukui mamytė kužda*:

– Kelkis ir pasižiūrėk, ką širyt prie durų radau.

Prie durų – naujas sviedinys. Ir „portfelis“*. O portfelyje – spalvotos knygutės.

– Nuo auksinės žuvelės, – sako mamytė.

– O Danutė gavo?..

– Ji gavo lėlę. Lėlė sako „mama“. O tas visas knygutes parašė Danutės tėvelis.

Evaldukas tik nenori klausti mamos...

Bet jis žino, kas patenkino jo norą.

- 1 Kas buvo auksinė žuvelė? Kodėl taip manai?
- 2 Perskaitykite kūrinį vaidmenimis. Atkreipkite dėmesį į taisyklingą sakinių intonaciją.
- 3 Perskaityk auksinės žuvelės paslaptį – sužinosi, kodėl išsipildė Evalduko norai. Perrašyk sakinius, tinkamai parinkdamas pirmą sakinio raidę.

 Bb erniukas buvo geros širdies. **Mm** ergaitė sirgo.

 Ee valdukas visą dieną rinko uogas. **Pp** ririnko pilną

krepšelį. **Uu** ogas atnešė Danutei.

Sakinį pradedame rašyti didžiąja raide.
Gale sakinio dedame tašką, klausuką arba šauktuką.

Emilija Šulinskienė

banguojančios
slapčiausią

Mūsų namai

Banguojančios upės ir pievos,
Gelsvieji smiltelių* krantai.
Pušaitės, pakrantėj įbridę, –
Tai mūsų, tai mūsų namai.

Visi savo gimtajai šaliai
Po mažą darbelį atneš.
Ir lauką, ir kalvą, ir žemę
Dabinsim ir puošime mes.

Nuplauk, debesėli, į šalį,
Leisk saulei pažvelgt iš aukštai.
Mes, dainą slapčiausią sudėję,
Dainuosime jai, tiktai jai.

- 1 Kokius vaizdus ir jausmus sužadino šis eilėraštis?
- 2 Žiūrėdamas į piešinėlius, papasakok, kas sudaro gamtovaizdį.

- 3 Kaip atrodo vietovės, kurioje gyvenai, gamtovaizdis? Kokie gyvūnai ir augalai čia aptinkami?

Gamtovaizdį sudaro šie elementai: reljefas, gyvūnija,
augmenija ir vandenys.

Pranas Mašiotas

Julytė mokykloje

Julytę mama leido mokytis. Po kelių dienų klausia:

– Julyte, ar patinka tau mokykloje?

– Labai patinka, – atsakė Julytė, – daug vaikų, visi mane kalbina.

– Ir mokytoja patinka?

– Patinka. Su manim kalba, žaidžia. Tik labai viską nori žinoti: vis vaikų klausia, kiek kas turi žąsų, ančių, kiek už ką užmokėjo...

Kažin, mama, ar pasakoti,

kai manęs klausinės,

ar sakyti: nežinau?

- 1 Kodėl Julytei patiko mokykloje?
- 2 Perskaityk, ką ji pasakojo apie savo mokytoją.
- 3 Rask ir perskaityk mergaitės klausimą. Ką tu jai atsakytum?
- 4 Rask tekste ir perrašyk du sakinius, užbaigtus tašku, ir du sakinius, kurių gale yra klaustukas. Paryškink didžiąsias raides ir skyrybos ženklus.

Jeigu sakiniu ką nors teigiame, jo gale dedame tašką.

Tai tiesioginis sakinytis.

Jeigu sakiniu ko nors klausiamo, jo gale dedame klaustuką.

Tai klausiamasis sakinytis.

- 1 Kuriuose paveikslėliuose pavaizduoti vaikai blogai elgiasi?
- 2 Papasakok, kaip tu saugiai žaidi su draugais mokykloje.
- 3 Perskaityk sakinius tinkama intonacija. Nurašyk juos, užbaigdamas tašku, klaustuku arba šauktuku.

Tomas ir Asta bėgiojo po klasę ☀️ Vaikas užkliuvo už kėdės ☀️

Kodėl berniukas pravirko ☀️ Vaikai, elkitės saugiai ☀️

Jeigu sakiniu reiškiamė nuostabą, džiaugsmą, nusivylimą, gale dedame šauktuką. Tai šaukiamasis sakiny.

Sigitas Geda

Peliukų mokykla

Peliukų mokykloj
Už juodų stalelių
Sėdi daug vaikelių
Su margom knygelėm.

Į pelių mokyklą
Vaikšto tie vaikai,
Kur tikroj mokykloj
Mokosi blogai.

Pelės moko peliukus
Ir išdykėlius vaikus,
Moko cypti, rėkti,
Nuo katės pabėgti.

Peliukų mokykloj –
Nauji mokslo metai,
Mieste iškabinti
Spalvoti plakatai:

- 1 Kas tau labiausiai patiko peliukų mokykloje?
- 2 Choru perskaitykite plakata.
- 3 Nurašyk sakinį, užbaigtą šauktuku.
Suskaičiuok kiekvieno žodžio raides.
Kokius garsus žymi tos raidės?

Garsus girdime ir tariame, raides matome ir rašome.

Teresė Lorenčienė

Abėcėlės šventė

Aaa, Iii –

Skamba muzika graži.

RAIDĖ A: A – visur kur pirmutinė!
Abėcėlėj ir lopšinėj – aaaaa...

RAIDĖ O: O – ratukas aš suplotas.
Kaip mane smagu dainuoti – ooooo!

RAIDĖ U: Visos balsės juk balsingos
Ir baisiausiai reikalingos. – Uuuuu!

RAIDĖ B: Reikalingos, reikalingos,
O mes manome kitaip.
Balsės vienos – tai ne žodis.
Jos visai kitaip atrods
Tik su priebalsėm. Sakykim: bė, bė, bė, bė!

RAIDĖ R: Mūsų nuostabūs vardai:
Paklausykit: rrrrr!

RAIDĖ Š: Aš šlamu lyg miškas žalias... Ššššš...

RAIDĖ C: Aš ciksiu kaip koks paukštelis... Ccccc...

RAIDĖ D: Aš – lyg nuostabus drugelis... Ddddd...

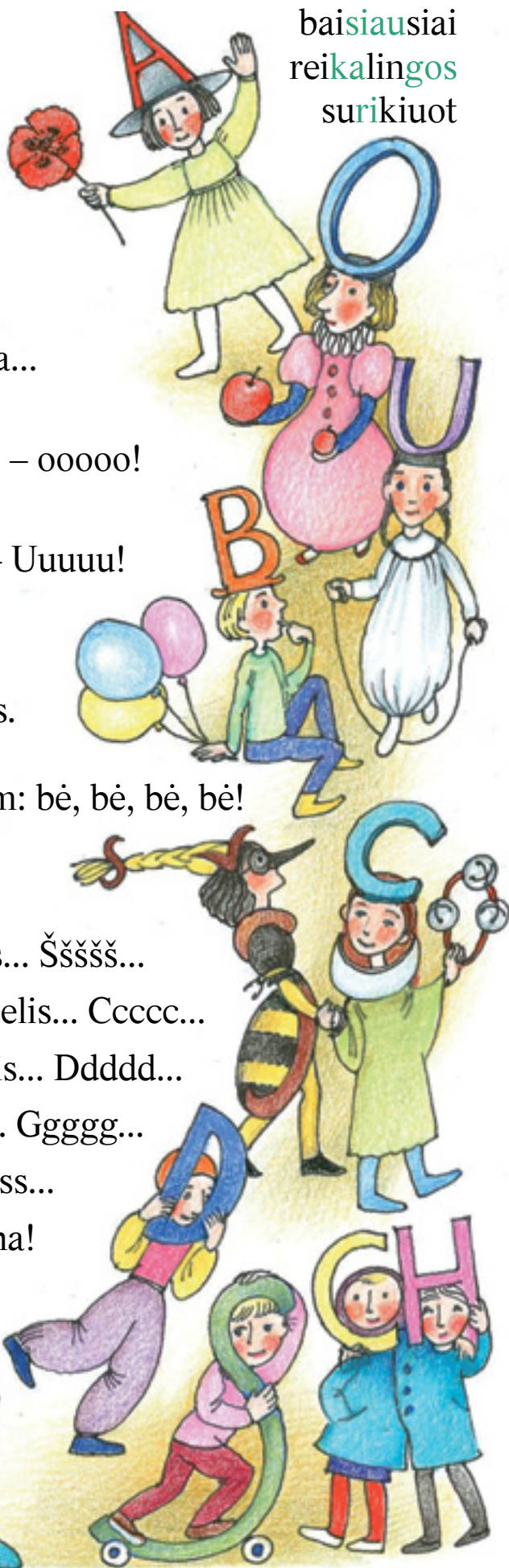
RAIDĖ G: Mano vardas – kaip gėlės... Ggggg...

RAIDĖ S: Aš vikri lyg skruzdėlė. Sssss...

RAIDĖ CH: Mes dvynukės smagios. Cha!
(du vaikai) Nusijuoksim: cha cha cha!

RAIDĖ Ž: Aš po stogu gyvenu
Ir žūžuoju žu žu žu.

baisiausiai
reikalingos
surikiuot

ABĖCĖLĖ: Nesigirkit, nesipūskit.
 Ir į krūvą nesigrūskit.
 Visos raidės reikalingos.
 Abėcėlė aš tvarkinga.
 Surikiuot jus tuoj galiu.
 A, B, C... Ir paskutinė
 Ž su savo stogeliu.

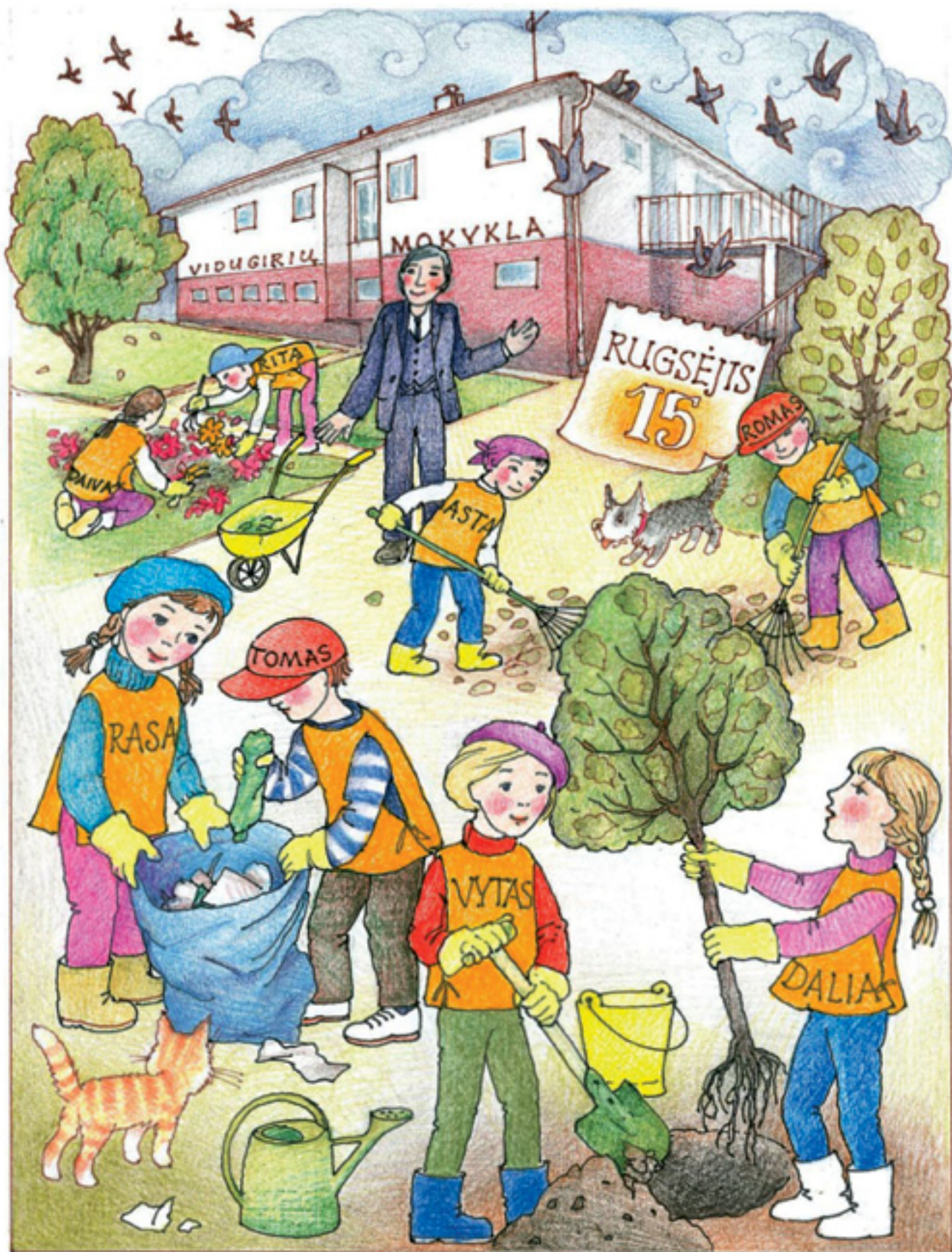
A, a, b, c, č, d, e, e, e, f, g, h, i,
 į, y, j, k, l, m, n, o, p, r, s, š, t,
 u, u, ū, v, z, ž.

- 1 Kaip raidės surikiavo Abėcėlė?
- 2 Kurios raidės nekalbėjo? Ką jos galėjo pasakyti?
- 3 Suvaidinkite kūrinėlį.
- 4 Pasistenk taisyklingai parašyti iš eilės visas abėcėlės raides.
- 5 Išmok abėcėlę. Kodėl reikia žinoti raidžių eilę abėcėlėje?

Abėcėlę sudaro visos raidės, išdėstytos tam tikra tvarka.

- 1 Papasakok, kaip vaikai tvarkė mokyklos kiemą.
- 2 Padėk mokiniams parašyti straipsnelį apie atliktus darbus į mokyklos kroniką.
- 3 Sudaryk vaikų, kurie tvarkė mokyklos kiemą, vardų sąrašą abėcėlės tvarka.

Sigitas Geda

Patarimai peliukui Mikui

Patarimų
Daug teisingų
Ir gerų,
Ir išmintingų
Tu mokykloj
Sužinosi.

Ar autobusu
Važiuosi,
Ar plepėsi
Su draugu, –
Būk, Mikuti,
Atsargus.

Mes per valandas kelias
Pakartosim taisykles:

Eik tik
šaligatviu arba
kelkraščiu*.

Kelią į mokyklą
išsirink
saugiausią.

Lipdamas
į autobusą
ir išlipdamas
neskubėk ir
nesistumdyk.

- 1 Kokių taisyklių reikia laikytis kelyje?
- 2 Nurašydamas sakinius, vietoj pelyčių įrašyk tinkamus žodžius.

Takelis į mokyklą

Takelis išbėga pro . Jis nuvingiuoja per žalią . Liepteliu
peršoka . Pasuka į baltą . Skuba ten, kur šviečia dideli
 langai.

*mokyklos * upelį * beržyną * vartus * pievą*

- 3 Papasakok apie savo kelią į mokyklą.

Ramutė Skučaitė

pavėluosime
šviesoforas

Ką kalba šviesoforas?

- Eime, į mokyklą pavėluosime! – ragina Sigutė.
- Sustok! Argi nesupranti šviesoforo kalbos, – sulaiko ją Andriukas.
- O ką jis sako?
- Pažiūrėk ir įsidėmėk!

- 1 Papasakok, kaip pereini per gatvę, kurioje eismą reguliuoja šviesoforai.
- 2 Kaip pereini per gatvę arba kelią, kur nėra šviesoforų?
- 3 Papildyk sakinius ir nurašyk juos.

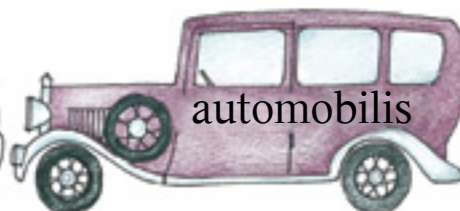
Sauliuk,
dabar!

Sauliuk, dabar
..... į kitą pusę!

*eik
sustok*

- 4 Surikiuok ir nurašyk žodžius abėcėlės tvarka.

DRAUDŽIAMIEJI ŽENKLAI

NUKREIPIAMIEJI ŽENKLAI

ĮSPĖJAMIEJI ŽENKLAI

INFORMACINIAI ŽENKLAI

- 1 Pasakyk, kas būdinga kiekvienai kelio ženklų grupei.
- 2 Pasižiūrėk įdėmiai į piešinį. Nurodyk draudžiamuosius, nukreipiamuosius, įspėjamuosius ir informacinius ženklus.

Kiekvienas eismo dalyvis turi pažinti kelio ženklus.

Edmondas de Amičis

šiandien klausiančiam
galvotrūkčiais

Gatvė

Šiandien mačiau pro langą, kaip tu, grįždamas iš mokyklos, pastūmei moterį. Būk atidesnis eidamas gatve. Jeigu moki gražiai vaikščioti namie, kodėl nesugebi gatvėje? Gatvė irgi namai, tik visų.

Atmink tai, Enrikai, ir kiekvieną kartą sutikęs senuką, moterį su kūdikiu ant rankų ar invalidą, mandagiai užleisk jiems kelią. Mes turime gerbti senatvę, vargą, motinos meilę ir darbą.

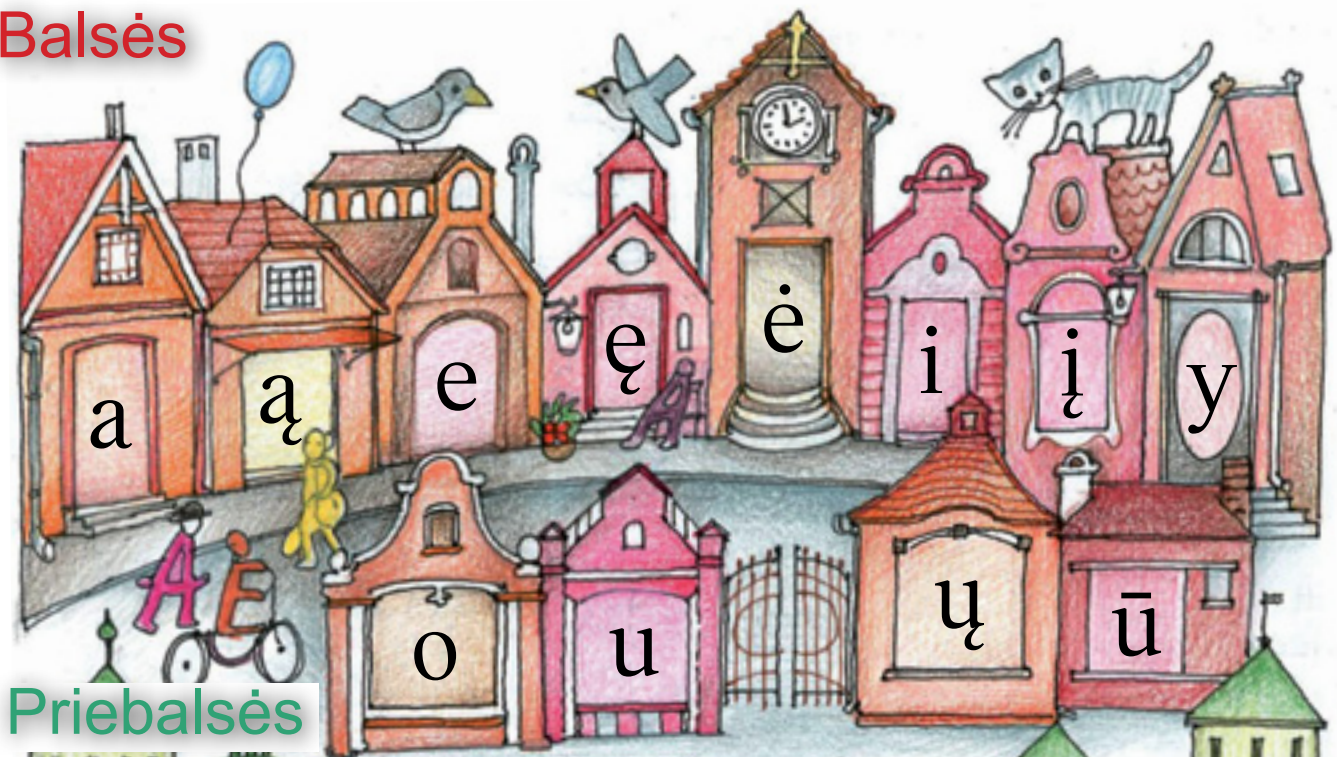
Mandagiai atsakyk **klausiančiam** kelio praeiviui. Nesijuok į akis, nelėk galvotrūkčiais* be reikalo, nešūkauk.

Gerbk gatvę. Apie tautos kultūrą galime spręsti iš to, kas vyksta gatvėje.

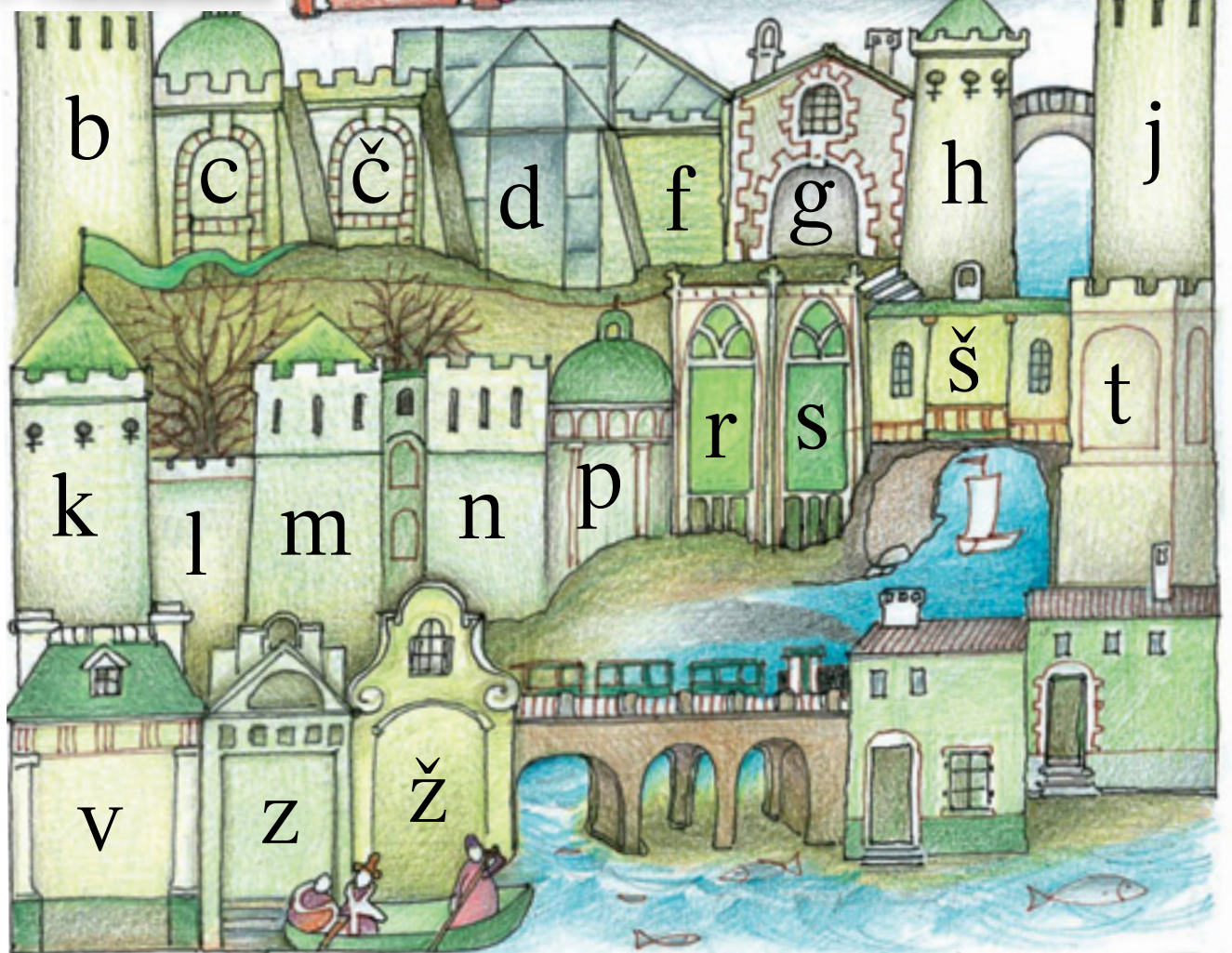

- 1 Kaip reikia elgtis gatvėje?
- 2 Kodėl tėtis moko gerbti gatvę?
- 3 Rask ir nurašyk svarbiausius teksto sakinius.

Balsės

Priebalsės

- 1 Prisimink kūrinėlį „Abėcėlės šventė”. Ką apie save pasakė balsės, o ką priebalsės?
- 2 Dailiai parašyk visas balses, vėliau parašyk visas priebalses.

Antanas Venclova

raidės nepažįstamas
sėdinčiam

Per pamoką

Pradėjau rašyti. Plunksna draskė popierių, raidės buvo labai negražios. Pagaliau ant lapo nukrito lašas rašalo. Išštepė visas lapas. Pamatęs, kas atsitiko, kažkoks vaikas už manęs sukikeno. Aš – verkti.

– Kas ten yra? – paklausė mokytojas.

– Kvailas ištepė visą sąsiuvinį...

– kikeno už manęs nepažįstamas vaikas.

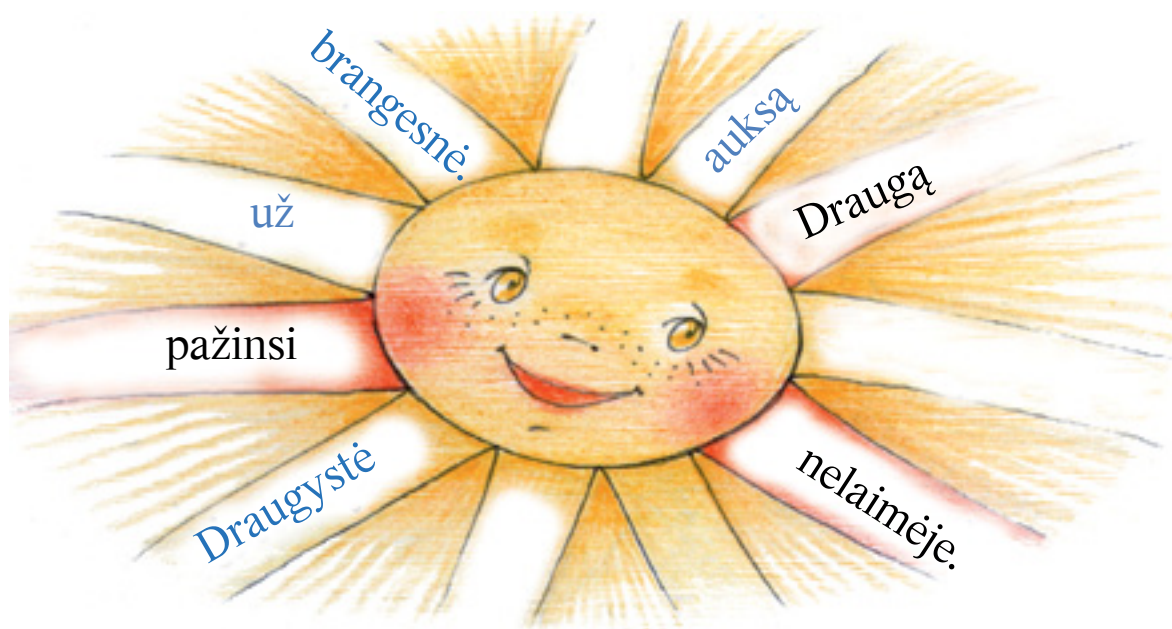
Mokytojas priėjo artyn. Jis manęs nebarė. Tik palingavo galvą ir švelniai tarė:

– Neverk, mokslo šaknys karčios, bet jo vaisiai saldūs. – Jis paglostė man galvą.

– O juoktis čia nėra ko, – tarė mokiniui, sėdinčiam už manęs. – Iš draugo nelaimės juoktis netgi labai negražu.

- 1 Perskaityk, kaip berniukui nesisekė rašyti.
- 2 Ką mokytojas pasakė vaikams? Kurie jo žodžiai svarbiausi? Dailiai juos nurašyk, suskirstydamas skiemenimis taip, kaip galima kelti į kitą eilutę.
- 3 Iš pabirusių žodžių sudaryk patarlę ir perrašyk ją. Žodžius suskiemenuok.

Skiemuo – tai žodžio dalis, ištariama vienu kartu.
Žodyje gali būti vienas, du, trys skiemenys ir daugiau.

Eduardas Selelionis

pažiūrės
šiukšlių

Stebuklingas raištis

Bėga, skubinas Laimutė:
Šiandien budi ji pati!
Ant rankovės rišas raištį
Su raudonu kryželiu.
Reikia suktis ir negaišti* –
Tiek darbų jai didelių:
Langus klasėje praverti,
Atsinešt daugiau kreidos;

Štai gėlytės nori gerti –
Laima joms vandens paduos.
Pažiūrės ji, ar kamputy
Kartais šiukšlių kur nėra:
Laimos klasėj turi būti
Pavydėtina* švara!

- 1 Kokias pareigas turi jūsų klasės budėtojai?
- 2 Rask ir perrašyk eilėraščio ištrauką, kurioje pasakojama, kokius darbus turėjo atlikti budėtoja Laimutė.
- 3 Išrink žodžius, kurie apibūdina gerą budėtoją. Papildyk ir nurašyk sakinį.

*pareigingas * darbštus * draugiškas * tvarkingas * tinginys
apsileidėlis * rūpestingas * paslaugus * rėksmingas*

Budėtojas turi būti

Ramutė Skučaitė

hiacintą kvepiančią

Ką pasakoja gėlytės?

Ar pažįstat hiacintą*,
Tartum soste pasodintą?
Matot žemėje svogūną? –
Tokių sostų irgi būna!
Kas dar turi tokią purią,
Tokią kvepiančią kepurę?
Aš karališkai augintas
Hiacintų hiacintas!

Tyliai liūdim, atsiminę
Savo šiltąją tėvynę.
Kur gyvatės susiraitę
Snaudžia **kaktusų** giraitėj,
Niekados nebūna šalta,
Tik nuo karšto smėlio – balta...

– Na, ką čia dabar
Mums padarius,
Kad šitaip lietutis
Verkia,
Per naktį akių nesumerkia?
Reikėtų vargšeliui
Padėti, –
Išskleiskim jam
Žalią skėtį!

- 1 Ką galėtų papasakoti gėlės, kurios auga jūsų klasėje? Sukurk vienos gėlės pasakojimą.
- 2 Papasakok, ką mėgsta paveikslėliuose pavaizduotos gėlės. Ką reiškia ant vazonėlių nupiešti ženklai?

Kiekvienai gėlei reikia saulės šviesos, derlingos žemės, vandens ir šilumos. Gėlės ne tik puošia klasę, bet ir švarina orą. Prižiūrėk šiuos augalus.

Stengiamės elgtis tyliai.

Netrukšmaujame,
netrukdomė kitiems.

Atidžiai klausome,
ką kalba mokytojas.

Esame dėmesingi ir paslaugūs
savo draugams.

Mokomės užjausti ir padėti,
kai kitam liūdna.

Mokomės džiaugtis drauge.

- 1 Kam reikalingos taisyklės?
- 2 Ar ne geriau būtų gyventi be jokių taisyklių: kas ką nori, tas tą daro?
- 3 Nurašyk dvi pasirinktas taisykles. Žodžius suskienuok.

Žodžius į kitą eilutę keliamo skiemenimis.

Štai baigiasi rugsėjis – pirmasis mokslo metų mėnuo.

Prisimink, ką jau išmokai. Pagalvok, kas tau sekėsi labiausiai ir kokius gebėjimus turėtum lavinti.

- Iš ko sudarytas sakiny?
- Kokia raide pradedame rašyti sakinį?
- Ką dedame sakinio gale?
- Kuo žymime kalbos garsus?
- Kaip skirstomi kalbos garsai?
- Kaip keliamė žodį į kitą eilutę?
- Kaip rašome knygų pavadinimus?
- Kokie elementai sudaro gamtovaizdį?
- Ką reiškia raudona, o ką žalia šviesoforo spalva?

- 1 Padėk Sauliukui atsakyti į klausimus.
- 2 Kuris rugsėjo mėnesį skaitytas kūrinys tau labiausiai patiko? Raiškiai jį perskaityk.
- 3 Surenkite rugsėjo mėnesį atliktų piešinių ir darbėlių parodėlę.

Aleksas Baltrūnas

šnekučiuojasi

Kada ateina ruduo

Vidutis su močiute sėdi ir šnekučiuojasi:

– Močiute, kada prasideda pavasaris?

– Kai parskrenda vyturiukai.

– O vasara?

– Kai išsirpsta pirmosios žemuogės.

– Močiute, o kada prasideda ruduo?

– Ruduo prasideda tada, kai pražysta jurginai.

Jie tarsi rudens pranašai.

– O jeigu jurginai nepražystų, ar ruduo ateitų?

- 1 Kurių gėlių žydėjimas pranašauja rudenį? Kokius dar žinai rudens pranašus?
- 2 Perskaitykite kūrinėlį vaidmenimis.
- 3 Pratęskite senelės ir anūko pokalbį.
- 4 Iš skaitinėlio išrašyk žodžius su balse **u**. Taisyklingai juos perskaityk.
- 5 Nurašyk sakinius, vietoj jurginų įrašydamas **u** arba **ū**.

Vid tis s moči te b vo prie pės. Kilo r kas.

Saul tē li dnai šypsojosi.

Neb vo girdėti geg tės ir vol ngės. Žydėjo j rginai.

Per m sų kraštą žengė r duo.

Rugsėjo 23 dieną prasidėjo kalendorinis ruduo.

Mįsliuko dainynas

devyniašakė paukšteliai
sparneliais dryželiai

Raudonas gaidelis
Žemelėje rausias,
Žalia uodegėlė
Lietutyje prausias.

Žaliam dvarely
Aukšta liepelė,
Aukšta liepelė –
Devyniašakė*.

Geltona saulė
Viršūnėj teka,
Balti paukšteliai
Sparneliais plaka.

Žaliam garde* paršeliai –
Per nugarą – dryželiai*,
Po lapą pasikloję,
Po kitą užsikloję.

Žalia žalia vištelė,
Pakėlus baltą kuodą,
Penkiolika kiaušinių
Sudės į gūžtą* juodą.

- 1 Apie kokias rudens dovanas dainavo Mįsliukas daineles? Įmink jo mįsles.
- 2 Kuri mįslė tau labiausiai patiko? Perrašyk ją ir išmok atmintinai.
- 3 Rudenėlio dovanų pavadinimuose įrašyk **u** arba **ū**.
p...pos, ag...rkas, kop...stas, b...rokas, b...lvės, svog...nas

Garsą **u** tariame trumpai, garsą **ū** – ilgai.

Konstantinas Ušinskis

susidraugavo paniurnėjo

Viršūnėlės ir šaknelės

Susidraugavo lokys su žmogumi. Susitarė jie drauge ropes sėti.

Valstietis sako:

– Man šaknelės teks, o tau, lokeli, viršūnėlės.

Ir užaugo didelės ropės.

Žmogus pasiėmė šakneles, o lokys gavo tik lapus. Paniurnėjo lokys, bet ką gi darysi.

Kitais metais žmogus vėl kalbina lokį:

– Sėkime vėl drauge.

– Sėkime! Tik dabar tu imk viršūnėles, o man atiduok šakneles, – derasi lokys.

– Gerai, – sako žmogus. – Tegul bus, kaip tu nori.

Ir pasėjo kviečius. Užaugo puikūs kviečiai. Žmogus gavo viršūnėles, o lokys – šakneles.

Nuo to laiko lokio ir žmogaus draugystė iširo.

- 1 Ką augino žmogus ir lokys?
- 2 Kodėl žmogus vis laimėdavo?
- 3 Ritmiškai pasakyk Martyno Vainilaičio eilėraščio žodžius.

 Du Du	 bu- ar-	 ro- bū-	 kai, zai	 du kaip	 ri- di-	 di- di-	 kai, kai,
 Du Šok	 a- per	 gur- lys-	 kai, vę –	 ir o	 pu- pa-	 pa. pa!	

- 4 Nurašyk nuo kaladėlių eilėraščio posmą, skirtingomis spalvomis paryškink u ir ū.

 Mes – ketvirtinės natos.

 Mes – aštuntinės natos.

Dvi aštuntinės natos lygios vienai ketvirtinei natai.

didžiausia išdidžiai

Ramutė Skučaitė
Kriaušė

Visą rytą
Pustės, prausės
Ant šakų
Prinokę kriaušės.

Štai viena,
Pati didžiausia,
Išdidžiai
Šakele klausia:

– Kam tu mus
Laikai taip baisiai?
Rodos, mes
Ne šiaip sau
Vaisia?
O tokie
Ne šiaip sau vaisiai
Net ir vaikščiot
Turi teisę!

Medžio šakos
Patylėjo...
Tik staiga,
Turbūt nuo vėjo,

Kriaušė
Ėmė ir nupuolė
Į geltoną
Sodo žolę!

- 1 Papasakok, kas nutiko išdidžiai kriaušei.
- 2 Nurašydamas tekstą, įrašyk praleistas raides.

Sode

Ankst...vas r...tas. Mart...nas ir V...dutė jau
sode. Sl...vos pr...noko! Abu sk...na. Nusk...nė,
rodos, v...sas. Bet ne. Dar tr...s ant šakutės k...bo.

Garsą **i** tariame trumpai, garsą **y** – ilgai.
Taisyklingas **i** ir **y** tarimas padeda skirti žodžių reikšmę.

Ksaveras Sakalauskas-Vanagėlis

nesulauksiu

Senelis ir obelėlė

Senas senelis sodino sode mažą obelėlę. Priėjo prie jo du jauni kaimyno sūnūs ir sako jam:

– Kam, seneli, sodini tokią mažą obelėlę? Vis tiek jos vaisių nesulauksi.

– Aš nesulauksiu, tai sulauks kiti ir valgydami man ačiū pasakys. Ir aš nebūčiau turėjęs obuolių, jeigu mano senelis nebūtų sodo pasodinęs.

- 1 Gal prie tavo namų yra sodas? Papasakok apie jį.
- 2 Pasižiūrėk į paveikslėlius ir pasakyk, kaip vadinasi juose pavaizduoti vaismedžiai ir vaiskrūmiai.

- 3 Nurašyk pasakojimą, įrašydamas pateiktus žodžius.

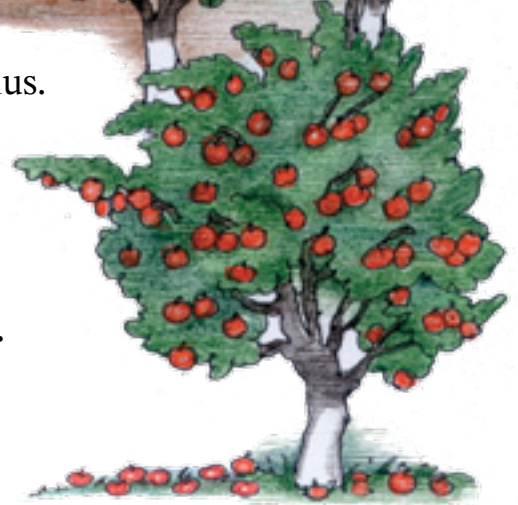
Laukinė obelėlė

Prie upelio augo   .

Rudenį vaikus vaišino obuoliukais.

Paberdavo ir upeliui.

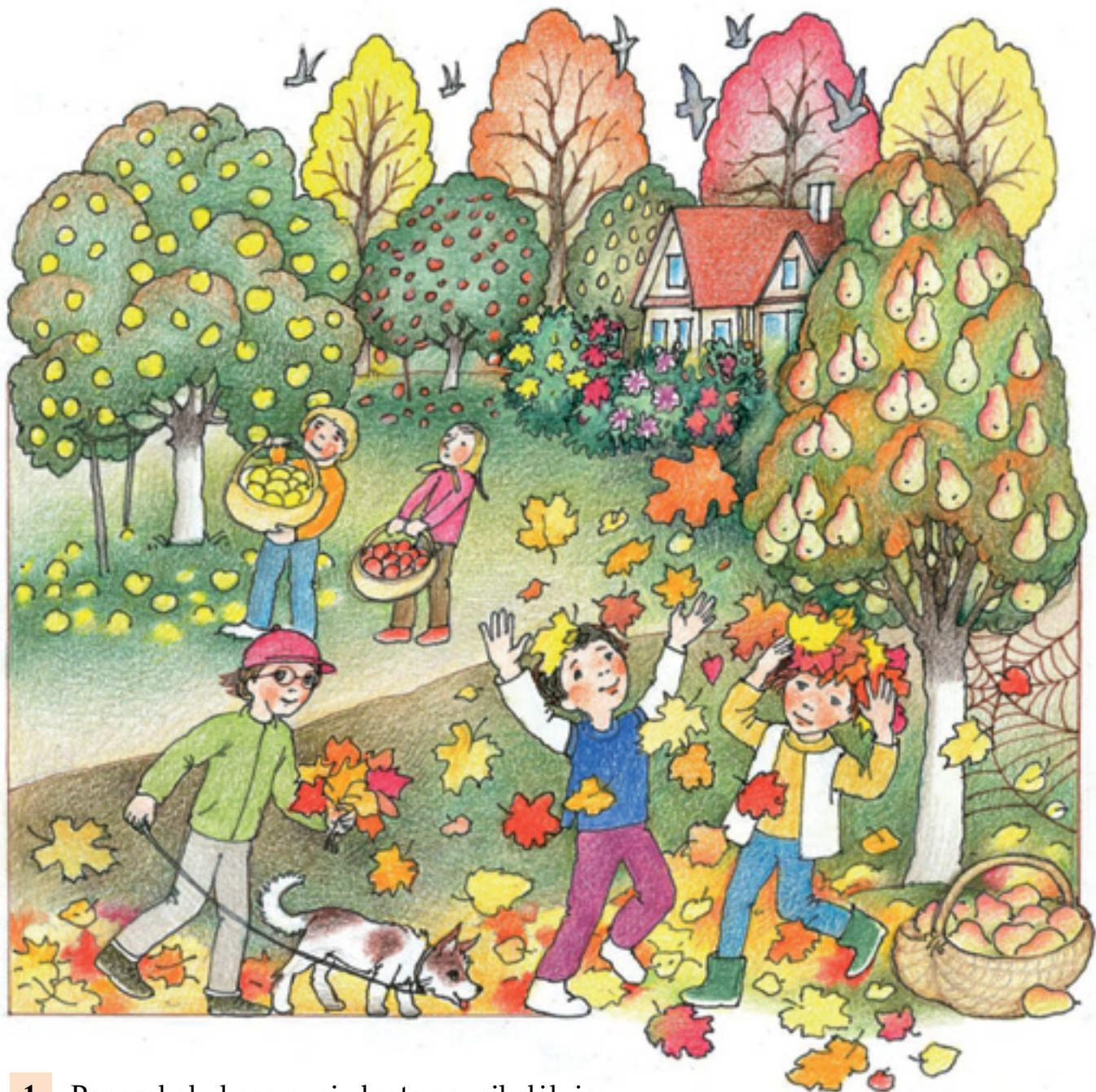
*ji * laukinė obelėlė * jų*

- 4 Iš spalvoto popieriaus skiautelių nulipdyk vaizdelį „Sodas rudenį“.

Daržovėse ir vaisiuose yra daug vitaminų ir mineralinių druskų, kurios reikalingos žmogaus sveikatai.

- 1 Papasakok, kas pavaizduota paveikslėlyje.
- 2 Parašyk rašinėlį. Pavartok šiuos žodžių junginius.

*auksiniai lapai * saldūs obuoliai * rudeninės kriaušės * spalvingi medžiai * sidabriniai voratinkliai * raudoni, geltoni ir margi jurginiai*

Auksinis ruduo
Bėgau taku. Po kojomis
čežėjo...

Anzelmas Matutis

baltąsias širdžių

Mokytoja

Atskleidei lapus knygutės,
Tartum pabėrei gėles:
Šen, broliukai!
Šen, sesutės,
Į baltąsias lankesles!

Po žinių, po mokslo kraštą
Su mumis drauge skraidai.
Tau širdžių liepsnelės plazda*
Lyg žiedai!

- 1 Kam skiriamas šis eilėraštis?
- 2 Kur mokytoja kviečia vaikus?
Raiškiai perskaityk jos žodžius.
- 3 Kuriais žodžiais išreiškiama meilė mokytojai?
Perskaityk tas eilutes.
- 4 Sukurk eilėraščiui melodiją ir pabandyk padainuoti dainelę.
- 5 Nurašyk žodžius, keisdamas juos pagal pavyzdį.

gėlė – gėlytė

galva – galvelė

pelė –

ranka –

žolė –

višta –

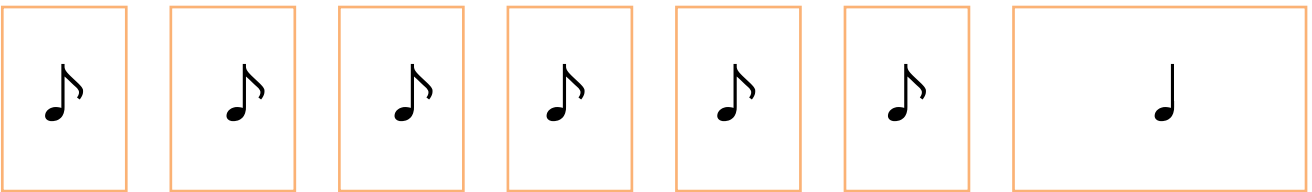

- 6 Padovanok mokytojai savo darbelį. Gali jį atlikti pagal pateiktus pavyzdžius.

- 1 Ką tu norėtum pasakyti savo auklėtojai Mokytojų dienos proga?
- 2 Papasakok, kaip vilkiukai sveikino savo mokytoją lapę.
- 3 Ritmiškai perskaityk skaičiuotę. Pabandyk keisti garsų aukštį pagal nurodymus.

Vai - kai, vai - kai, va - na - gai,
 šo - kit, gro - kit kaip žio - gai.
 Tam, kas gro - ti ne - mo - kės,
 var - nas gau - dy - ti rei - kės.

- 4 Apibūdink paveikslėliuose pavaizduotus garsus.

Garsai, kaip ir žmonės, labai skirtingi. Garsai gali būti: ilgi ir trumpi, tylūs ir garsūs, aukšti ir žemi, skardūs ir duslūs.

Anzelmas Matutis

Tuoj ir rytoj

Trys vaikiukai
Pelėdžiukai
Sutūpė į pušį.
Čia visokių
Mokslų moko
Juos pilka motušė:

– Parašykite
Ant lapo
A ir B, vaikeliai...

– Oi, mamyte,
Skauda snapą!..

– Man nagelį
Gelia...

– Nerašykim
Raidžių tuoj –
Parašysime
Rytoj!..
– Tai skaitykime, –
Pasakė
Motina pilkoji.

– Man, mamyte,
Skauda akį!..

– Man, mamyte,
Koją!..

– Neskaitykim,
Mama, tuoj...
Paskaitysime
Rytoj...

pelėdžiukai

Atnešė pelėda
Pele,
Nusileido
Į pušelę.

Pelėdžiukai
Net pašoko:
– Duok, mamyte,
Pele tuoj!..

Bet dabar...
Pilka mama
Šūkteli
Nulėkdama:

– Pele
Gausite...
Rytoj!

- 1 Kodėl pelėda nedavė vaikams pelės?
- 2 Ką autorius moko darbštumo ir pareigingumo – pelėdžiukus ar vaikus?
- 3 Išmokite pasakėčią atmintinai. Suvaidinkite ją.
- 4 Kokias raides užmiršo parašyti pelėdžiukai? Kartu su jais nurašyk patarles.

Akys pamat...s, rankos padar...s. Maža pikt...bė d...dele v...rsta.
Be kantr...bės nėra gal...bės.

Pranas Mašiotas

Lapai

Vieną gražią rudens dieną vaikai nubėgo į miškelį. Lapai byrėjo nuo medžių šlamėdami: „Žiema ateina, žiema ateina”. Julytė, supratusi lapų šlamėjimą, pagavo rykštę ir ėmė juos plakti bardama:

– Kam jūs žiemą šaukiat!

– Ne mes šaukiame, pati ateina, – sušlamėjo lapai. – Mes vasaros darbą atlikom, dabar prie kitų skubinamės.

- 1 Ką vaikai pastebėjo miškelyje?
- 2 Ką vaikams paaikšino lapai? Perskaityk jų žodžius.
- 3 Pagalvok, kokį darbą lapai atliko vasarą, o kokį atliks rudenį.
- 4 Pasidaryk spalvotų lapų antspaudų kompoziciją.
- 5 Išrašyk iš teksto penkis žodžius su **e** ir penkis su **ė**.
- 6 Kokias raides pridengė nukritę lapeliai? Nurašydamas sakinius, papildyk praleistas raides.

Jau at jo ruden lis. Pag lto berž lis. Č ža nupūstas
lap lis. Po ž me t ka šaltin lis. Graži mano t višk lė.

Garsą **ė** visada tariame ilgai. Balsį **e** tariame kartais ilgai,
kartais trumpai.

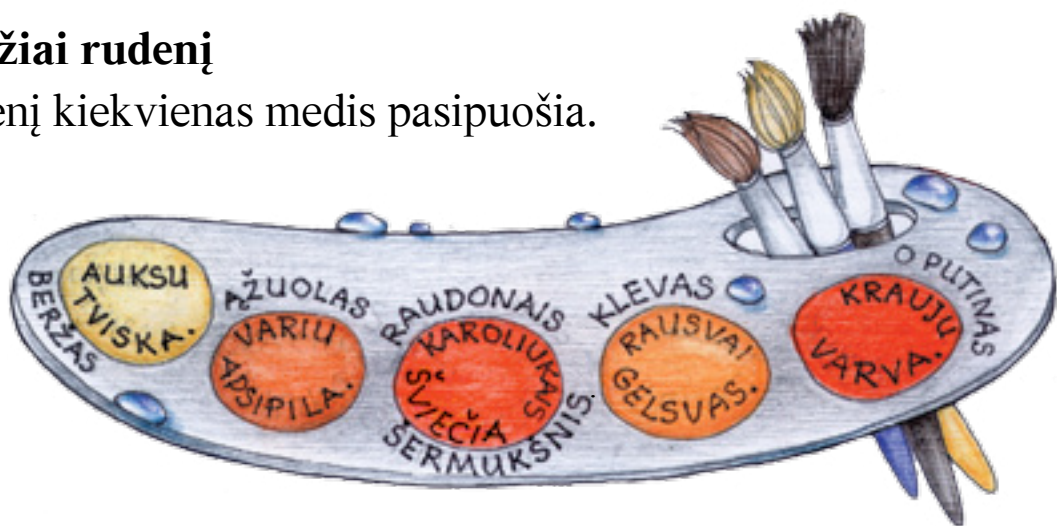

Petras Kalpokas „Auksiniai berželiai”

- 1 Kokiais dažais dailininkas nutapė paveikslą? Kurių spalvų daugiausia, o kurių mažiausia?
- 2 Parašyk kelis sakinius apie mišką rudenį. Pavartok pateiktus posakius.

Medžiai rudenį

Rudenį kiekvienas medis pasipuošia.

Pagal šilumos ir šalčio įspūdį spalvos grupuojamos į šiltas ir šaltas. Raudonos, geltonos ir arčiau jų esančios spalvos, primenančios ugnį, vadinamos šiltomis, o žydros, žalios ir mėlynos, primenančios ledą, vadinamos šaltomis.

Pranas Mašiotas

baravykėlius aukščiau greičiau

Grybai

– Vaikai, eisim grybauti! – sušuko Petriukas.

Vaikai pasiėmė pintinėles ir nubėgo į mišką.

– Grybai, klausykite, – tuojau suriko senis baravykas, visų grybų pulkaunykas*.

– Klausykit: vaikai į mišką atbėga, lapais prisidenkit, kad nerastų.

Senis tuojau mažuosius baravykėlius samanomis apklostė. Pats po lapu palindo.

Visi grybai paklausė. Tik musmirės dar aukščiau galvas iškėlė, kad jas greičiau pamatytų.

– Raudonviršį radau!

– sušuko Stasiukas. – Tokį gražų, kepurėlė raudona.

– O aš voveraitę! Mano dar gražesnė,

– ginčijosi Juozukas.

– Ką jie čia niekus giria, – sumurmėjo baravykai. – Nėr grybų, puikesnių už baravykus. Tegu pasižiūri.

Ir išlindo baravykai iš po lapų.

- 1 Nuo ko slėpėsi grybai? Kodėl?
- 2 Perskaityk kūrinio dalį, kuriai nupieštas paveikslėlis.
- 3 Kokių grybų rado vaikai? Kokius dar pažįsti grybus?
- 4 Nurašyk tekstą, įrašydamas praleistas raides.

Vaikai nubėgo grybauti. Pamiškėj... rovė kazlėkus. Pušyn... aptiko baravykų. Ir ūmėdės nepasislėpė papartyn... . Grybai netilpo pintinėj... .

Žodžio, kuris atsako į klausimą *kur? kame?*, pabaigoje rašome **e**.

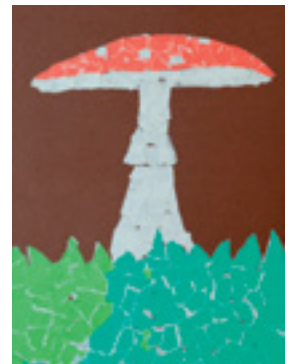

- 1 Papasakok, kas nutiko ežiukui.
- 2 Prisimink, ką žinai apie musmires, ir parašyk ežiukui patarimų šaukiamaisiais sakiniais.
- 3 Papildyk praleistas balses grybų pavadinimuose. Sudarytus žodžius parašyk abėcėlės tvarka.

b _ r _ v _ k _ s r _ d m _ s _ k _ z l _ k _ s k _ l m _ t _ s l _ p š _ m _ s m _ r _ s

- 4 Pabandyk padaryti valgomo arba nuodingo grybo atvaizdą.

Grybaudamas rink tik tuos grybus, kuriuos gerai pažįsti. Nenaikink musmirių ir kitų nuodingų grybų. Jie ne tik puošia mišką, bet yra reikalingi kitiems girios augalams ir gyvūnams.

Kazys Boruta

pasitrauksiu pasižiūrėjo

Ažuolas ir baravykas

Kartą vienas baravykas anksti rytą išdygo po ąžuolu, apsidairė ir sušuko:

 – Ažuole ąžuole, pasitrauk į šalį, nes tuojau tave išversiu!

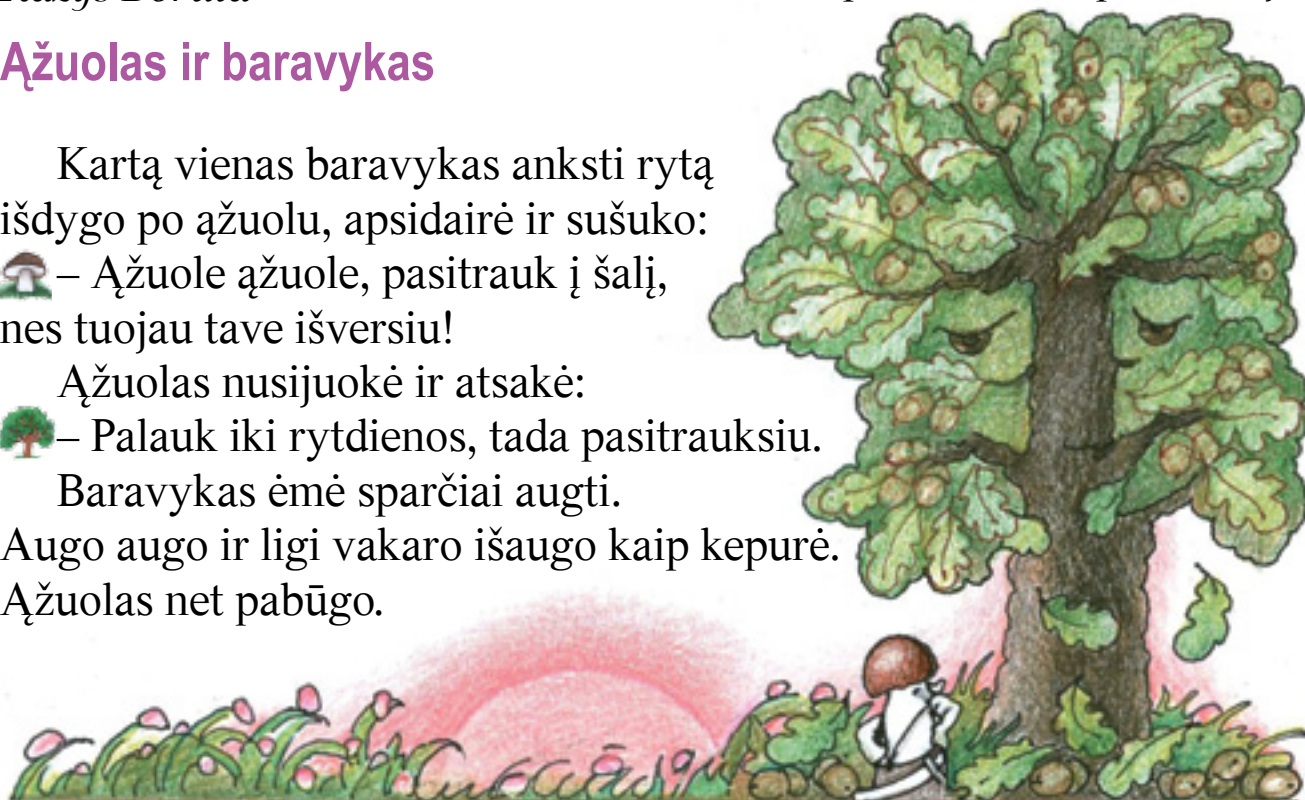
Ažuolas nusijuokė ir atsakė:

 – Palauk iki rytdienos, tada pasitrauksiu.

Baravykas ėmė sparčiai augti.

Augo augo ir ligi vakaro išaugo kaip kepurė.

Ažuolas net pabūgo.

Anksti rytą ąžuolas pasižiūrėjo į baravyką, o tam jau ant akių užsmukusi kepurė.

Ažuolas juokais paklausė:

 – Gal man jau pasitraukti?

 – Ne, gali sau būti. Man jau galvoje ūžia.

Baravykas ant šono pakrypo ir sudribo*, o ąžuolas augo kaip augęs.

- 1 Ko mus moko ši pasaka?
- 2 Perskaitykite kūrinėlį vaidmenimis.
- 3 Nurašyk sakinius, pakeisdamas žodį, kuris įkyriai kartojasi. Gali pavartoti atitinkamas pateiktų žodžių formas.

Miške augo ąžuolas. Po ąžuolu išdygo baravykas. Grybas ruošėsi ąžuolą išversti. Ryte baravykas sudribo, o ąžuolas augo kaip augęs.

*medis * jis * miško karalius*

Jeigu gretimuose sakiniuose kartojasi tas pats žodis, reikia jį pakeisti panašios reikšmės žodžiu.

Antanas Venclova

Sodiname medelius

stagariukų durpžemio
pataisdamas tuščiam

Tėtis ant nugaros parsinešė glėbį jaunų stagariukų. Tai buvo jauni silpni medeliai.

Paėmęs kastuvą, tėtis kasė ne per galias duobutes. Į jas krėtė durpžemio*. O ant jo dėjo medelių šaknis ir šaukė mane artyn.

Aš, abiem rankom apglėbęs lankstų liemenį, laikiau, kad medelis stovėtų tiesus, viršūne į saulę. O tėtis atsargiai pylė aplink jį žemes, vis rankomis pataisdamas šaknis, kad jos geriau gulėtų.

Pasodino vieną medelį – einame prie kitos duobės. Kaip gražu buvo, kada tuščiam lauke jau stovėjo lygios medelių eilutės.

- 1 Kokį darbą tėčiui padėjo dirbti sūnus?
- 2 Perskaityk, kaip tėtis su sūnumi sodino medelį.
- 3 Rask paveikslėlius atitinkančias kūrinio dalis.
- 4 Kokį kūrinį apie medelių sodinimą skaitei anksčiau? Kas jį parašė? Pamėgink atpasakoti to apsakymėlio turinį.
- 5 Perskaityk tekstą. Kokius medelius pasodino vaikai? Nurašydamas sakinius, įrašyk praleistas raides.

Ar myli medžius?

At...jo rud...nėlis. Metas sod...nti m...delius. Vaikai – strop...s talkin...nkai.

Dan...tė pad...da t...veliui sod...nti liep...lę. Vyt...kas atsargiai laisto ąžuol...lį. Mažoji ...glutė purena žemę aplink ...glutę.

Medžiai ne tik puošia aplinką,
bet ir išskiria visiems gyvūnams reikalingą deguonį.

- 1 Kokius rudens požymius matai paveikslėliuose?
- 2 Ką dar pastebėjai rudenį?
- 3 Sauliukas rašė rašinėį apie rudenį, bet rudens vėjas paišdykavo. Padėk nykštukui sutvarkyti žodžius sakiniuose ir nurašyk tekstą.

Gintaras Patackas

Spalis

Štai taku nuėjo spalį,
Raudonšvarkis*, visagalis.
Sukas lapų kamuoliai.
Soduos krinta obuoliai.

Miškuose žaliūkės* dygsta.
Lapė ant barsuko pyksta,
Kam, atbėgęs per atolą*,
Vakar užėmė jos olą.

raudonšvarkis kamuoliai

- 1 Koks šio eilėraščio spalį? Nupiešk jo žodinių paveikslą.
- 2 Kartu su Sauliuku atsakykite į klausimus – pakartokite spalio mėnesį įgytas žinias.

- Kada prasidėjo kalendorinis ruduo?
- Kokios yra grybavimo taisyklės?
- Kaip tariame balsį **i** ir **u**, o kaip **y** ir **ū**?
- Kaip tariame **ė**, o kaip **e**?
- Kokią balsę rašome žodžiu, kurie atsako į klausimą *kur? kame?*, pabaigoje?
- Kodėl reikia sodinti medelius?
- Kokie būna garsai?
- Kurias spalvas vadiname šiltomis, o kurias šaltomis?

Stasys Gutauskas

Vėlinės

pasiruošia artimuosius
kauburėliai chrizantemų

Vėlų rudenį apmiršta medžiai. Vysta gėlės. Gamta pasiruošia žiemai. Pasiruošia, kad, ją ištvėrusi, vėl atgimtų. Žmonės irgi panašūs į gamtą. Gimsta, užauga, sensta ir miršta.

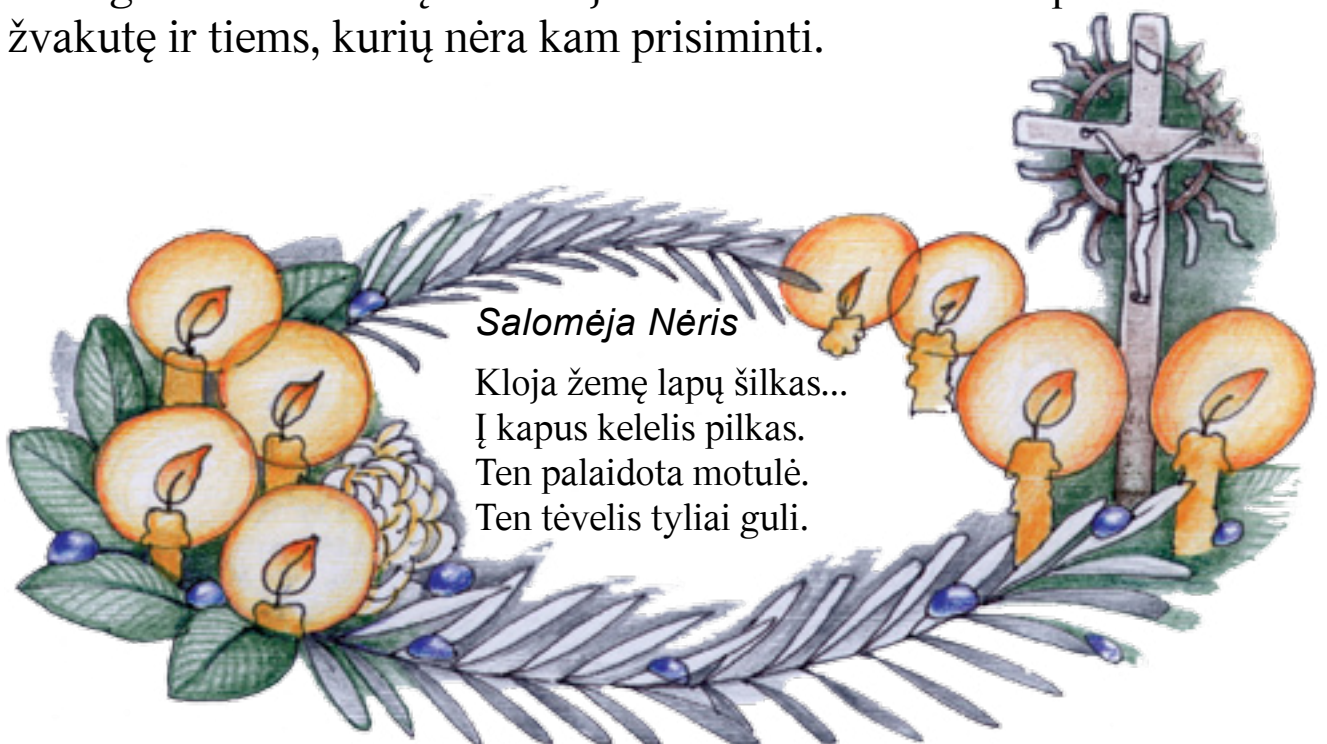
Todėl ir Vėlinės švenčiamos vėlų rudenį – lapkričio mėnesio 2 dieną. Artėjant šiai dienai, žmonės skuba aplankyti savo mirusius artimuosius.

Kapų kauburėliai pražysta chrizantemų žiedais.

O Vėlinių vakarą visos kapinės nušvinta žvakių šviesa.

Ugnis reiškia gyvųjų ir mirusiųjų ryšį.

Tegu nelieka mūsų Lietuvoje nė vieno užmiršto kapo. Uždekime žvakutę ir tiems, kurių nėra kam prisiminti.

1 Kodėl Vėlinės yra vėlų rudenį?

2 Kokį pamokymą radai tekste?

3 Kaip kitaip pasakytum sakinius:

– Vėlų rudenį apmiršta medžiai.

– Kloja žemę lapų šilkas.

– Kapų kauburėliai pražysta chrizantemų žiedais.

– Kapinės nušvinta žvakių šviesa.

4 Parašyk kelis sakinius apie Vėlines. Pavartok 3 užduotyje pateiktus posakius.

Ramutė Skučaitė

Čia taip ramu ir žalia.
Sustokime ant tako.
Klausykim, ką ugnelė,
Ką amžinoji sako...

- 1 Skambant tyliai muzikai perskaityk eilėraščio posmą ir pamąstyk.
- 2 Kokius jausmus pažadino skaitytasis kūrinys?
- 3 Ką galėjo praeiviams pasakyti amžinoji ugnelė?
- 4 Kaip pagerbiame mirusiuosius?
- 5 Nurašyk mįsles, skirtingomis spalvomis pažymėdamas **e** ir **ė**. Nupiešk mįslių įminimą.

Bitės liemuo, lino gelmuo, viršuj mėnuo teka. Pakulinis vaikelis, taukų sermėgėlė, aukso kepurėlė. Mergelė nuoga, o marškinėliai už ančio.

Gediminas Isokas

Ruošiasi žiemai

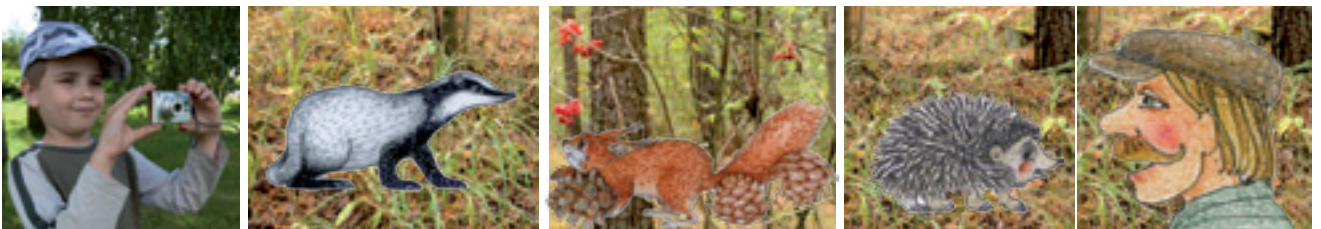
Susirūpino barsukas, kaip žiemą praleis. Prisirinko lapų, paklojo ant medžių šaknų, gerai išdžiovino.

Paskui išvalė urvą, išmetė šiukšles, pribėrė naujo smėlio. Tada susinešė sausius lapus, susikrovė į šiltą guolį ir lapkričio mėnesį užsnūdo.

Ežiui blogiau. Neturi jis šiltų namų. Aptiko jis šakų krūvą ir sumanė čia žiemos guolį įsiruošti.

Palindo po žagarais. Nugara į viršų juos pakėlė ir į šonus pastūmėjo šakeles. O paskui ėmė kloti lapų patalą.

- 1 Papasakok, kaip miško gyvūnai ruošiasi žiemai.
- 2 Smulkiai atpasakok paveikslėlio turinį.
- 3 Pasivaikščiokite po mišką. Parašykite, ką pastebėjote.
- 4 Ką Tomas matė miške? Papildyk sakinį tinkamais žodžiais.

Tomas matė,,,

Žodžių, kurie reiškia vieną daiktą ir atsako į klausimą *ką?*, pabaigoje balsius tariame ilgai. Rašome **a, e, i, u**.

Vytė Nemunėlis

bebėgančius verkšlenančiu

Ruduo per žemę žengia,
Toks šaltas, toks baisus,
Ir gąsdina jis žmones
Ir paukštelius visus.

– Ai, ai, negriebk, dėduli,
Tu mūsų už ausų, –
Maldauja jį kiškėliai
Verkšlenančiu balsu.

Tai bėgtų, bėgtų kiškėliai
Nuo jo toli toli,
Bet juos ruduo pagauna
Bebėgančius kely.

Bet jų ruduo neklauso,
Tik laksto po laukus,
Tik švilpia įsisukęs
Į sodus ir miškus.

- 1 Sukurk eilėraščiui pavadinimą. Kuris paveikslėlis vaizduoja eilėraščio turinį?
- 2 Parink tinkamus žodžius vėlyvam rudenii apibūdinti ir papildyk jais sakinį.
*šaltas * šiltas * malonus * žvarbus * lietingas * giedras * piktas
vėjuotas * spalvingas * pilkas * niūrus * baisus * auksinis*
Vėlyvas ruduo yra
- 3 Kaip jaučiasi kiškėliai vėlyvą rudenį?
- 4 Kurie mūsų miškų žvėrys žiemą neužmiega? Kaip jie pasiruošia žiemai?
- 5 Nurašyk tekstą. Pabrauk gyvūnų pavadinimus.

Ateina šalta žiema. Pučia žvarbus vėjas. Barsukai, ežiai ir kurmiai pramiegos žiemą. Stirnos, lapės ir vilkai apsilvils šiltais kailiniais. Maži kiškėliai nebijo žiemos. Zuikiai šokinės po pusnynus.

Leonardas Grudzinskis

Gervės palydint

Lydi žmonės gervių pulkus. Jei jos numes plunksną, kaimas bus laimingas. Gaisrų jame nekils. Šuliniai per žiemą neiššals. Bitės daug medaus prineš.

Rieda rudens saulė. Iš paskos jai, už miškų, dingsta gervės...

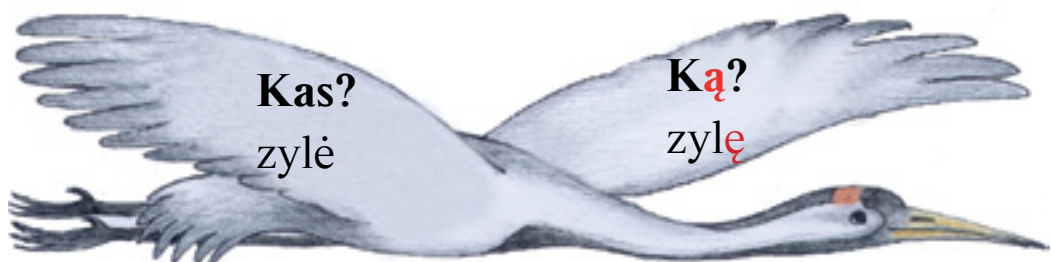

- 1 Kada matei gervės? Kaip jos skrenda?
- 2 Kurie iš paveikslėlyje pavaizduotų paukščių išskrenda į šiltuosius kraštus, o kurie pas mus žiemoja? Sudaryk pas mus žiemojančių paukščių sąrašą abėcėlės tvarka.

*zylė * varna * šarka * kurapka * žvirblis * genys * svirbelis*
gervė * gandrai * pempė * sniegėna*

- 3 Antrame pratime pateiktus paukščių pavadinimus pakeisk taip, kad atsakytų į klausimą *ką?*

Pranas Mašiotas

išsiuntinėti pasisotinsime

Paukštelių laiškas

Susitiko du paukščiukai ir kalbasi:

– Kur, paukščiuk, tu skubiniesi?

– Į paštą.

– Ko?

– Noriu visiems žmonių vaikams laiškus išsiuntinėti.

– Ką gi jiems rašysi?

– Žiema artinasi, visus kelius ir laukus sniegas padengs. Mums, paukšteliams, sunku bus maisto rasti, turėsime badą kęsti. Taigi noriu parašyti visiems vaikams, kad trupinėlius rinktų ir mums, paukščiukams, barstyti. Vaikams tai nebus sunku. O mes, maži paukšteliai, ir trupinėliais pasisotinsime.

*Mieli Vaikučiai!
Jau rudenėlis atsiveda
žiemą. Tuoj sniegas užklos
žemę. Mes, paukšteliai,
kėsime badą. Kiekvienas
padarykite lesyklėlę.
Dėkosime Jums už kiekvieną
grūdelį ar trupinėlį.*

Paukšteliai

- 1 Apie ką šis kūrinys? Nusakyk jo temą.
- 2 Perskaitykite paukštelių pokalbį vaidmenimis.
- 3 Įsivaizduok, kad gavai paukščiuko laišką. Papasakok, kas jame rašoma.
- 4 Nurašyk paukštelių laišką ir pabrauk žodžius, kurie atsako į klausimą *ką?*

MŪSŲ DARBAI

Paimk 30 cm storesnės vielos arba paprašyk senelės storo jai nereikalingo virbalo. Užlenk vieną galą. Primauk nesūdytų lašinių, taukų ar mėsos gabaliukų. Užlenk kitą galą.

Pakabink ant medžio šakos, kad nepasiektų katės.

- 1 Papasakok, iš ko padarytos šios lesyklėlės.
- 2 Kurią lesyklą pasirinks zylė, kurią sniegena, o kurią – svirbelis? Kodėl?
- 3 Padaryk lesyklą pagal pasirinktą pavyzdį.
- 4 Kurią iš jų lengviausia pagaminti?
- 5 Nurašyk tekstą, įrašydamas praleistas raides.

Tomas kalė (kq?) lesykl... . Į (kq?) talk... pasikvietė (kq?) Jon... ir (kq?) Rom... . Tomas ir Jonas darė lesyklėlės (kq?) pagrind... . Romas uždengė (kq?) stog... . Vaikai (kq?) lesykl... išnešė į (kq?) kiem... .

Laukiniai ir naminiai gyvūnai įvairiausių vabzdžių sugrįžta

Žemėje gyvena daugybė įvairiausių gyvūnų: žvėrių, paukščių, vabzdžių, žuvų. Vieni jų laikosi miškuose ir laukuose – tai žvėrys ir maži žvėreliai. Kiti skraido danguje, tačiau sugrįžta pailsėti į lizdus žemėje – tai paukščiai. Dar kiti gyvena vandenyje – tai įvairiausios žuvys. Pievose, soduose, miškuose pilna visokių vabzdžių – bičių, drugelių, skruzdžių.

Kai kuriuos gyvūnus žmonės prisijaukino – ėmė juos auginti savo ūkyje.

Per daugelį metų žmonių prižiūrimi gyvūnai pasikeitė, tačiau vis dar galima atpažinti, kad yra laukinių gyvūnų broliai.

- 1 Pateik laukinių ir naminių gyvūnų pavyzdžių.
- 2 Pažvelk į paveikslėlius ir įsitikink, kad juose pavaizduoti naminiai gyvūnai ir jų laukiniai giminaičiai. Parašyk paveikslėliuose esančių gyvūnų pavadinimus poromis.

*kiaulė * karvė * višta * šuo * triušis * stumbras * kurapka
vilkas * kiškis * šernas*

- 3 Nurašydamas sakinius, papildyk juos laukinių ir naminių gyvūnų pavadinimais.
Sauliukas girioje matė vieną (ka?)
Mato senelis augina vieną (ka?)

Pagal Praną Mašiotą

Katinėlis ir oželis

Oželis sutiko katinėlį ir sako:

– **Katinėli, pasibandykim!**

Katinėlis strykt į medį ir sako:

– **Gerai. Lipk pas mane, oželi!**

Oželis lipa į medį. Katinėlis

kaip supurkš!

Oželis išsigando, pasprūdo
ir nusirito nuo medžio.

Taip katinėlis nugalėjo
oželį.

- 1 Perskaitykite skaitinėlių vaidmenimis.
- 2 Kaip ginasi oželis, o kaip katinėlis?
- 3 Kuo tarpusavy panašūs, o kuo skiriasi įvairūs gyvūnai?
- 4 Papasakok, kaip atrodo gyvūnas, kuris tau labiausiai patinka.
- 5 Kokias raides pridengė ožkelės? Nurašyk tekstą, ožkelių vietoje parašyk praleistas balses.

Senelė nusipirko ožkel . Ji šiek tiek didesnė už av . Ožkos galv puošia nedideli rageliai. Po smakru matome barzdel . Ožkelė turi trumpą uodegėl ir švelnią vilnel .

Ksaveras Sakalauskas-Vanagėlis

paglamonėdavo bešokinėjant

Rudis

Andriukas ir Rudis labai sutiko. Vaikas visuomet rūpinosi savo šuneliu: tai ėsti, tai lakti jam nunešdavo; čia jį paglamonėdavo, čia jo būdelę šviežių šiaudų prikloedavo. Rudis taip pat rodė savo dėkingumą geram berniukui.

Andriuko brolis Jonukas buvo kitoks: jis erzindavo ir mušdavo vargšą šunelį.

Vieną kartą vaikams kieme bešokinėjant, atėjo kaimynų bulius. Vaikai labai išsigando ir neturėjo kur dėtis. Andriukas šoko į šuns būdelę ir ten pasislėpė.

Jonukas norėjo padaryti tą patį, bet šuo suurzgė ir užstojo jam kelią. Jonukas nežinojo, kur slėptis. Bulius jau buvo arti, bet išėjo iš trobos tėvas ir apgynė vaiką.

- 1 Kaip elgėsi su šuneliu Andriukas, o kaip Jonukas?
- 2 Kas nutiko vaikams?
- 3 Kaip manai, ar Jonukas ir toliau skriaus šuniuką? Kodėl?
- 4 Papasakok, kaip tu elgiesi su savo šuneliu, katyte arba kitu gyvūnėliu.
- 5 Kuriuose žodžiuose praleista **e**, kuriuose **ę**? Kodėl? Nurašyk papildytą tekstą.

Pasakėlė

Senelis mišk pastatė trobel . Trobelėj apsigyveno katytė, kalytė ir pelytė. Senelis mišk grybus rinko. Kalytė pintinė nešiojo. Raina katytė krosnel kūreno. Pelytė sriubyt virė.

Pranas Mašiotas

apsidairęs

Vilkiukas

Juozukas jau vaikščiojo į mokyklą. Kas rytas palydėdavo jį prie pat mokyklos durų šuniukas Vilkiukas. Dar knygas įsikandęs panešėdavo.

Vieną dieną Juozukas pametė sąsiuvinį. Vilkiukas grįždamas rado. Apuostė sąsiuvinį, įsikando jį ir pasileido bėgti atgal į mokyklą.

Mokykloje klasės duris rado uždarytas. Mokytojas buvo klasėje ir tikrino sąsiuvinius. Juozukas savo sąsiuvinio negalėjo rasti. Teisinosi pakeliui pametęs. Mokytojas nenorėjo patikėti.

Tik atsidaro durys. Įeina vienas pavėlavęs mokinys, o iš po jo kojų išsoka į klasę Vilkiukas su sąsiuviniumi nasruose. Apsidairęs puola prie Juozuko.

- 1 Kuo buvo įdomus Vilkiukas? Perskaityk apie tai pasakojančią teksto ištrauką.
- 2 Atpasakok Juozuko nuotyki.
- 3 Papasakok įdomų įvykį apie tau pažįstamą gyvūną.
- 4 Kokių veislių šunys pavaizduoti paveikslėliuose? Pasirink vieną šuniuką ir papildyk aprašymą tinkamais žodžiais.

aviganis

pudelis

taksas

skalikas

Man labai patinka veislės šuo. Jis, Jo kojos, Uodega, o galiukas Šį šunį labiausiai puošia kailis. Jis,

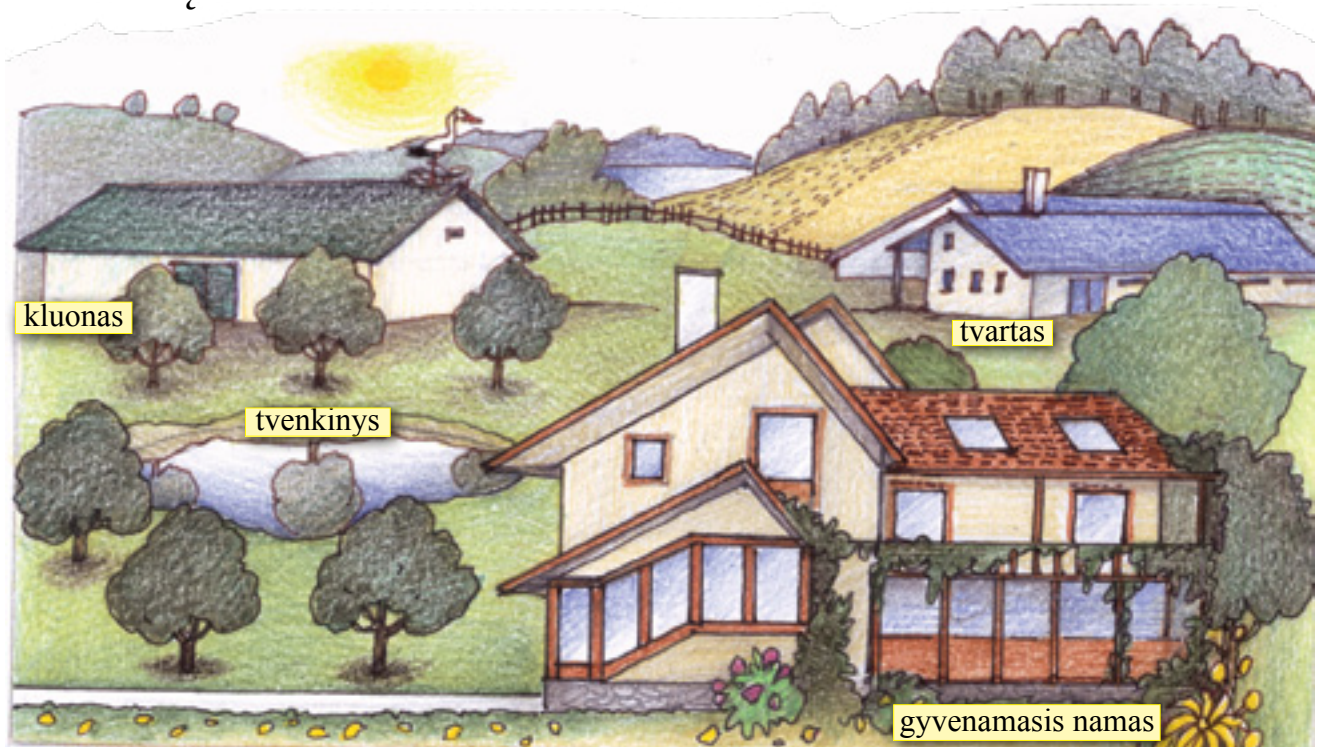
Jeigu turėčiau tokį šuniuką, aš jį pavadinčiau

- 5 Paieškok žinių apie šunų veisles „Vaikų enciklopedijoje” arba kituose šaltiniuose.

Kaime

vienaaukščiai dviaukščiai automobiliai

Žmonės gyvena kaimuose ir miestuose. Kaime namų mažiau negu mieste. Jie dažniausiai nedideli, vienaaukščiai arba dviaukščiai, skirti vienai šeimai. Prie namų yra darželiai ir ūkiniai pastatai. Kaime daug erdvės. Matomi dirbami laukai ir pievos. Čia pat miškas, upelis ar ežeras. Kaimo keliuose mažesnis eismas. Keliais važinėja traktoriai su žemdirbių mašinomis bei automobiliai.

- 1 Pagal paveikslėlį ir klausimus pratęsk pasakojimą apie kaimą.
Kokie yra svarbiausi kaimo sodybos pastatai?
Kur gyvena žmonės, o kur gyvuliai?
Kur žmonės laiko šieną ir kitus pašarus?
Kur žmonės laiko bulves ir daržoves?
Kaip kaimo žmonės puošia savo sodybas?

- 2 Nurašyk sakinius, parinkdamas tinkamus žodžius.

Kieme

Vaikai tvarkė Asta šlavė Gintas taisė Tomas ant
ąžuolo šakos pakabino Rasa pribėrė į ją

*kiemą * takelį * suoloelį * lesyklėlę * grūdų*

Kazys Jakubėnas

O tai šitaip, o tai taip

– Pasakyk, Joneli,
Kaip kačiukas kniauksi?

– Miau miau miau,
Aš gimiau,
Kad pelyčių būt mažiau.
O tai šitaip, o tai taip,
Taip kačiukas kniauksi.

– Pasakyk, Joneli,
Kaip Margiukas loja?

– Au au au,
Au au au,
Kieme vagį sugavau.
O tai šitaip, o tai taip,
Taip Margiukas loja.

– Pasakyk, Joneli,
Kaip karvytė mykia?
– Mū mū mū,
Mū mū mū,
Žalia pieva prie namų.
O tai šitaip, o tai taip,
Taip karvytė mykia.

– Pasakyk, Joneli,
Kaip žąselė girgsi?
– Gir gar gar,
Gir gar gar,
Avižėlių duok dabar!
O tai šitaip, o tai taip,
Taip žąselė girgsi.

1 Kokius gyvūnus galima pamatyti ūkininko kieme? Parašyk jų pavadinimus abėcėlės tvarka. Kokia kalbos dalis yra gyvūnų pavadinimai?

2 Sugalvok gyvūnams vardus ir papildyk sakinius.

Kieme gyvuliai ir paukščiai surengė įdomų koncertą. Arklys žvengė. Karvė mūkė. Ožys ir avis bliovė. Višta kvaksėjo, o žąsis gageno. Šuo lojo, o katinas miaukė.

3 Ką Sauliukas matė kaimynų sodyboje? Perrašyk sakinius, įrašydamas praleistas raides.

Sauliukas aplankė kaimyn... sodybą. Ten jis matė daug višt..., žąs..., karvi..., arkli..., ožk..., avi... ir kalakut... .

Žodžių, kurie atsako į klausimą *ko daug?*, gale rašome **u**.

Konstantinas Ušinskis

šeimininkas

Gyvulių ginčas

Susiginčijo karvė, arklys ir šuo, kuri iš jų šeimininkas labiausiai myli.

– Žinoma, mane, – sako arklys. – Aš jam arklą* ir akėčias* tampau, malkas iš miško vežioju; ir pats jis mane pakinko, kai į miestą važiuoja: visiškai prapultų be manęs.

– Ne, šeimininkas mane labiausiai myli, – sako karvė.

– Aš jo visą šeimą pienu girdau.

– Ne, mane, – urzgia šuo, – aš jo turtą saugau.

Nugirdo šeimininkas jų ginčą ir sako:

– Liaukitės veltui ginčytis: man jūs visi reikalingi, ir kiekvienas iš jūsų savaip geras.

- 1 Dėl ko susiginčijo naminiai gyvuliai?
- 2 Kuo svarbūs ir naudingi ūkyje kiekvienas iš naminių gyvulių? Pasižiūrėk filmukus.
- 3 Rask ir perrašyk svarbiausius skaitinio žodžius.
- 4 Perskaitykite tekstą vaidmenimis.
- 5 Nurašydamas tekstą, įrašyk praleistas žodžių galūnes.

Šeimininkas augino karv..., arkl..., šun... .

Žmogus globojo kiekvieną gyvūn... .

Karvei atnešdavo glėb... šieno, arkliui – sauj... avižų, šuniui

– kaul... . Ūkininkas tvarkė tvartel... ir šunelio būd... . Kartą

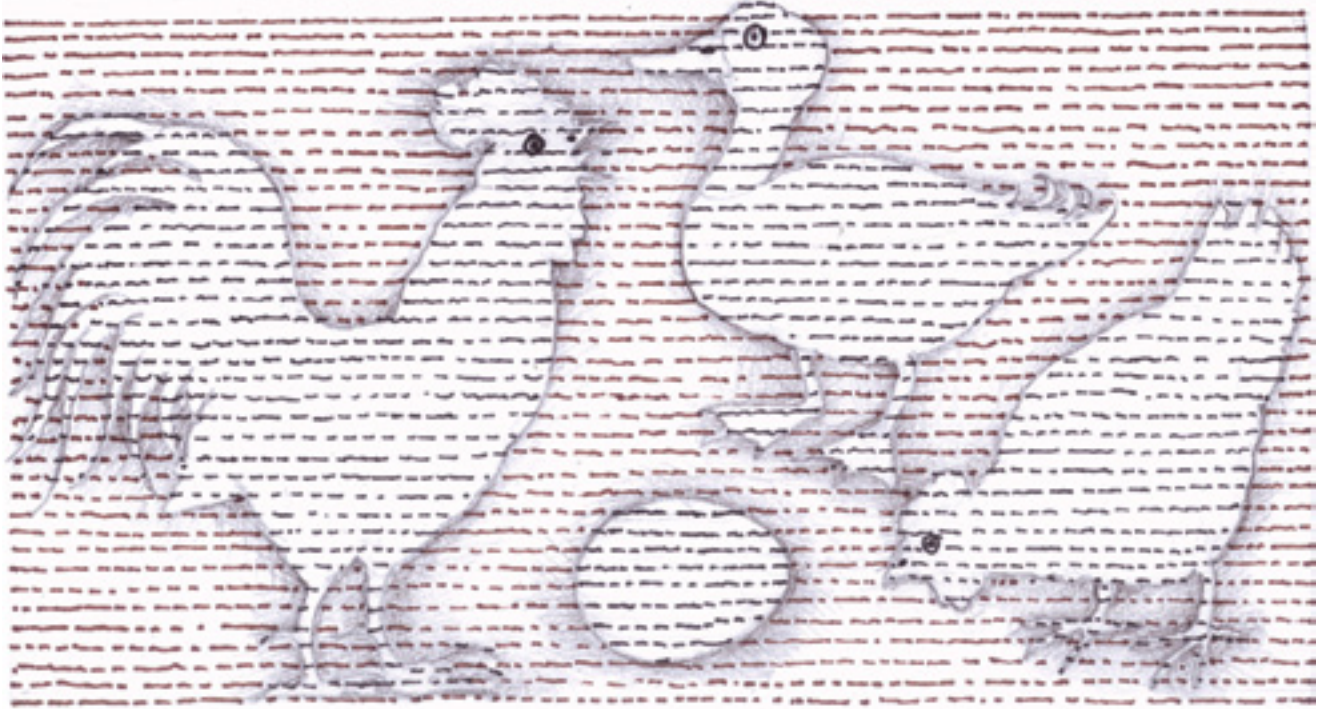
žmogaus augintiniai susiginčijo. Šeimininkas protingai išsprendė gyvūnų ginč... .

Ūkininkai augina įvairius gyvulius: karves, kiaules, arklius, avis. Tie keturkojai gyvuliai – tai žinduoliai. Jų kūną dengia plaukai, o jaunikliai minta motinos pienu.

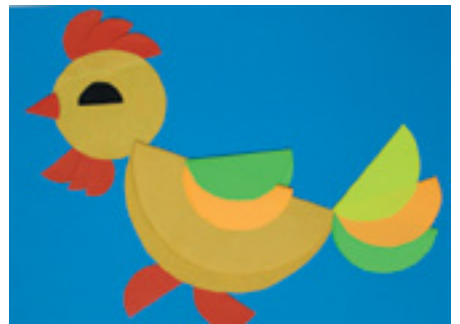
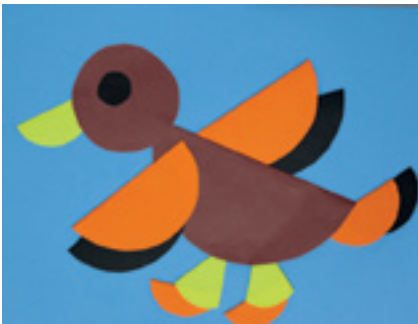
Visi žinduoliai yra gyvavedžiai, motinos kūną palieka gimdami.

Plunksninė kepurė, raginė burna, o mėsos barzda.
 Maža kiemo mergelė daug drabužėlių turi.
 Ant lentelių vaikštinėja, ragu žolę skabinėja.
 Troba be langų, be durų, kai šeimininkas nori išeiti, turi duris išlaužti.

- 1 Pažiūrėk filmą „Kaime”. Papasakok apie ūkininkų auginamus paukščius.
- 2 Perskaityk ir įmink mįsles.
- 3 Nurašyk mįsles, kuriose yra žodžių su nosinėmis raidėmis. Paaiškink jų rašybą.
- 4 Papasakok, iš ko vaikai padarė naminių paukščių atvaizdus. Atlik ir tu panašų darbelį.

Ūkininkai laiko ir naminius paukščius: vištas, antis, žąsis, kalakutus. Paukščių kūną dengia plunksnos. Kojos reikalingos bėgioti, o sparnai leidžia skristi. Visi paukščiai kalasi iš kiaušinių.

Jonas Lapašinskas

paūgėti paaugsi

Artojas

Aria lauką mano tėtė.
 Oi, kaip noriu jam padėti.
 – Leisk nors kartą, mielas tėti,
 Man prie vairo pasėdėti...

– Neskubėk, – pasakė tėtė, –
 Tau dar reikia paūgėti.
 Kai paaugsi – kitą kartą –
 Jau galėsi lauką arti...

Aš dairausi po palaukę
 Ir to kito karto laukiu.
 Gal nežino mano tėtė,
 Kaip aš noriu paūgėti,
 Kaip aš noriu sėst prie vairo:
 Sukt į dešinę, į kairę,

Noriu gimtą žemę arti,
 Gelsvą grūdą žemėn berti,
 Supurent laukus, daržus,
 Būt į tėtę panašus...

- 1 Apie ką svajoja berniukas? Rask ir perskaityk ištrauką apie vaiko svajones.
- 2 Kodėl tėtis neleido berniukui sėsti prie vairo? Nurašyk tėvelio žodžius ir pabrauk nosines raides.
- 3 Kur dirba kaimo žmonės?

laukuose

tvarte

bityne

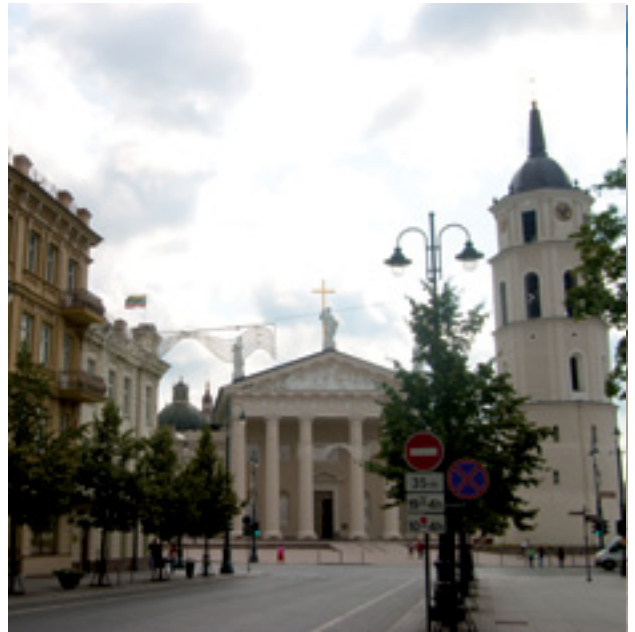
gydykloje

Kaimo gyventojų darbai susiję su metų laikais.
 Žmonės savo darbus atlieka įvairiomis žemės ūkio mašinomis.

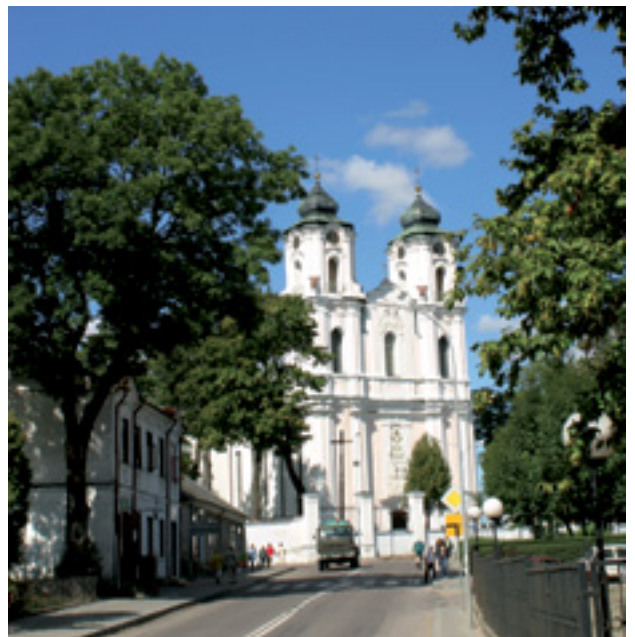
Varšuva

Vilnius

Suvalkai

Seinai

- 1 Kokius miestus paminėjo vaikai sienlaikraštyje? Kas jiems būdinga?
- 2 Papasakok apie miestą, kuriame gyveni, arba artimiausią miestą.
- 3 Iš spalvotų laikraščių prisikarpyk miestų vaizdelių. Iš jų popieriaus lape sukurk ir suklijuok miesto panoramą. Laisvas vaizdelio dalis nuspalvink.

Mieste žmonės gyvena dideliuose gyvenamuosiuose rajonuose. Ten stovi aukšti namai, turintys kartais po keliolika aukštų. Miesto gatvėse yra didelis eismas. Gatvėmis važinėja automobiliai, autobusai, troleibusai, tramvajai.

Algimantas Zurba

kranininkas nebeiškenčia

Tėčiai

Į dangų kyla lėktuvas. Milda
moja ranka.

– Čia mano tėvelis, – sako Milda.

– Kas tavo tėvelis? – klausia Ramunė.

– Lakūnas, – išdidžiai galvą kilsteli Milda.

– Mano tėtis irgi visą laiką aukštai, –
papučia lūpas Aušrelė. – Kranininkas. Jis ir mūsų
namą statė.

– O jūs orkestrą matėte? – nebeiškenčia
Ramunė. – Mano tėvelis dirigentas. Jo klauso
visas orkestras!

Vaidutė bėga namo. Jos tėtis išeina
rytą į darbą, vakare grįžta. Kažką rašo,
kažką skaičiuoja. Virtuvėje Vaidutė
pravirksta.

– Visos mergaitės gyrėsi,
kokie nepaprasti jų tėveliai. O aš
nieko nesugalvoju.

Tėtis šypsosi ir apkabina
Vaidutę. O mama sako:

– Kvailiuke, mūsų tėtis yra nepaprastas. Jis – geras!

- 1 Ką mergaitės sakė apie savo tėčius? Perskaityk.
- 2 Kodėl pravirko Vaidutė?
- 3 Perskaityk, ką veikia Vaidutės tėvelis. Koks galėtų būti jo amatas?
- 4 Nurašyk mįslės. Pabrauk žodžius, kuriuose nosinės raidės
yra pradžioje arba viduryje.

Po žaliu ažuolu apsisukau kamuoliu.
Balti laukai, juodi grūdai, žąsinu aria.
Mįslių tėvas klane guli.
Mažas ašotėlis, skanus valgymėlis.

Įsidėmėk šių žodžių rašybą: *ažuolas, ašotis, mįslė, žąsis.*

Vytautė Žilinskaitė

čiuožtum

Aš jau žinau!

Aurimas pirmą sykį skrenda lėktuvu. Lėktuvas išnyra iš miglos, o debesys lieka apačioje. Ne debesys, o sniegynai. O dar toliau – sniego lygumos. Jeigu prie lėktuvo uodegos pririštum rogutes, čiuožtum per tą lygumą kaip vėjas.

– Mama, – sušunka Aurimas, – aš jau žinau!

– Ir aš jau žinau, – nusijuokia mama. – Kai užaugsi – būsi lakūnas, taip?

– Taip. Būsiu lakūnas, o mano lėktuvas paskui save tempis rogutes, šimtą rogučių. Ant jų sėdės tūkstantis berniukų ir mergaičių.

- 1 Kuo norėjo būti Aurimas užaugęs? Kodėl?
- 2 Koks darbas tau labiausiai patinka? Kodėl? Kas būdinga tavo pasirinktos profesijos žmonėms?
- 3 Nupiešk, kuo nori būti užaugęs.
- 4 Papildyk sakinius tinkamais žodžiais ir nurašyk.

Tomas bus miškininkas. Jis sodins pušes ir Romas nori būti ūkininkas. Jis augins karves ir Kęstutis bus puodžius. Jis lipdys molinius Aldutė mėgsta minti Kuo ji bus užaugusi?

žąsis * ažuoliukas * qsočius * mįsles

Kiekvienas darbas yra reikalingas. Dirbti reikia sąžiningai ir atidžiai. Gerbkime kiekvieno žmogaus darbą.

Kam reikalingas adresas?

Miestai ir kaimai turi savo pavadinimus. Kiekvienoje šalyje yra daug miestų ir kaimų. Kiekviename mieste – daugybė gatvių, kurios taip pat turi savo pavadinimus. Gatvėse stovi namai, kurie turi savo numerius.

Miesto ar kaimo pavadinimas, gatvės pavadinimas ir namo numeris vadinamas adresu. Adresas labai svarbus, kai susirgus reikia pakviesti gydytoją ar kam nors sugedus – meistrą. Kartais žmonės rašo vieni kitiems laiškus. Kad laiškas pasiektų adresatą, ant voko būtinai reikia užrašyti adresą.

- 1 Kas yra adresas? Kam jis reikalingas?
- 2 Įsižiūrėk į paveikslėlį ir surask, kur parašytas gatvės pavadinimas, kur parašyti namų numeriai.
- 3 Koks tavo adresas? Parašyk jį.
- 4 Nurašyk sakinius. Vietoj namelių parašyk praleistas raides.

Vėjas nuplėšė žuolo lapus. Ž sys nutipeno į tvenkinį.

Katinėlis sudaužė sotėlį. Man patinka minti m sles.

Martynas Vainilaitis

Baigsis pilkas lapkritys

Baigsis pilkas lapkritys,
Vėjas šaltį atpustys.
Senis šaltis ant pusnyno
Baltą pilį pastatys.

Baltą pilį pastatys.
Baltą ūsą paraitys
Ir, atskleidęs baltą knygą,
Baltą pasaką skaitys.

- 1 Ką mums pranašauja besibaigiantis lapkritys?
- 2 Kartu su Sauliuku pakartokite lapkričio mėnesį įgytas žinias.

- Kokios šventės švenčiamos lapkričio mėnesį?
- Kaip gamta ruošiasi žiemai?
- Kokius žinai laukinius, o kokius naminius gyvūnus?
- Kas būdinga žinduoliams, o kas paukščiams?
- Kada rašome žodžio gale **a, e, i, u**?
- Išvardink kelis žodžius, kurių pradžioje arba viduryje rašome nosines raides.

Petras Cvirka

jauniausioji blakstienos vaivorykštę

Kartą gyveno tokia moteriškė. Ji turėjo tris dukteris. Jauniausioji vis verkė, kad motina ją panešiotų.

Nusibodo motinai nešioti dukrele, ji ir sako:

– Eik pas gerąją tetulę, tegul ji tave nešioja.

Išėjo mergaitė ir eina. Vakare priėjo du ežerus

– persikėlė per juos ir įėjo į tetulės kiemą. Tetulė klausia:

– Ką tu matei ateidama?

– Pirmiausia mačiau raudoną vyrą.

– Tai buvo mano rytas, – sako tetulė.

– Paskui, – sako mergaitė, – aš sutikau baltą vyrą.

– Tai buvo mano diena...

– Paskui aš sutikau juodą vyrą.

– Tai buvo mano naktis...

– Paskum, – sako mergaitė, – mačiau beržyną.

– Tai mano marškiniai.

– Paskui mačiau kviečių lauką.

– Tai mano plaukai. O ką dar matei?

– Paskum mačiau suartą dirvą.

– Tai mano blakstienos, – sako tetulė.

– O ką dar matei?

– Mačiau, tetule, gražią pievą...

– Tai mano prijuostė, – sako tetulė ir vėl klausia:

– O ką dar matei?

– Mačiau vaivorykštę.

– Tai mano juosta. O ką dar matei?

1 Apie ką ši pasaka? Sukurk jai pavadinimą.

2 Perskaitykite pasaką vaidmenimis.

3 Nupiešk gerąją tetulę.

4 Perskaityk žinių skrynelėje pateiktas informacijas ir palygink jas su pasakos turiniu.

Žemė – tai planeta, kurioje gyvename. Ji yra rutulio pavidalo.

Gaublys – tai Žemės modelis.

Bitė Vilimaitė

nesijaudinkit

Gamtos pamoka

Kartą Aleksiukas sumanė patikrinti, ar daug senelė išmoko mokykloje.

– Nesijaudinkit, senele. Papasakokite apie žemę, saulę, mėnulį ir žvaigždes.

– Apie žemę? – pagyvėjo senelė. – Žemių yra derlingų ir nederlingų. Kai sausa, blogai auga bulvės... Žemėje gyvena žmonės ir gyvuliai. Dabar apie saulę. Saulė – tai linksma raudona moteriškė. Ji karaliauja danguje. Kur ji dingsta naktį – nežinau. Mėnulis – žvaigždžių tėvas.

O žvaigždės – dėl gražumo, kaip pienės pievoje.

– Pasakykit, senele, kur išmokot tokių pasakų? – paklausė anūkas.

– Kokių pasakų, vaikelį? – nustebė senelė.

– Ogi apie tą raudoną moteriškę!

– Čia ne pasaka, – atkirto senelė.

– Arba „mėnulis – žvaigždžių tėvas“... Mėnulis – Žemės palydovas.

Į Mėnulį skrenda kosminiai laivai.

– Aš tą žinau. Bet niekas neužginčys, kad žvaigždės – mėnulio dukterys...

Senelė pašoko ir nulėkė į virtuvę. Aleksiukas liko sėdėti prie pažymių knygelės. Jis krinto pieštuką galvodamas, kaip įvertinti senelės gamtos pažinimo žinias.

- 1 Ką močiutė papasakojo anūkui apie saulę, žemę, mėnulį ir žvaigždes? Perskaityk.
- 2 Kuris iš senelės pasakojimų tau įdomiausias? Nupiešk jam iliustraciją.
- 3 Perskaitykite apsakymą vaidmenimis.
- 4 Palygink, ką apie mėnulį pasakė senelė, o ką Aleksiukas.
- 5 Paieškok „Vaikų enciklopedijoje“ žinių apie Saulę, Mėnulį ir žvaigždes. Papildyk sakinius ir padėk Aleksiukui paruošti trumpą gamtos pažinimo pamoką senelei.
Saulė yra Aplink ją skrieja ir kitos
Mėnulis yra palydovas. Jis sukasi aplink
Žvaigždės – tai kosminiai kūnai, esantys toli nuo
- 6 Nurašyk penkto pratimo tekstą, žodžius suskiemenuok ir pabrauk dvibalses.

Du balsiai, tame pačiame skiemenyje tariami kartu, sudaro dvibalsį. Dvibalsiai yra šie: **ai, au, ei, ie, ui, uo**.

Justinas Marcinkevičius

Saulė ilsisi

Su aušra saulutė atsikėlė
Ir į darbą kibo iš pat ryto.
O pavargus saulė motinėlė
Pailsėt už miško nusirito.

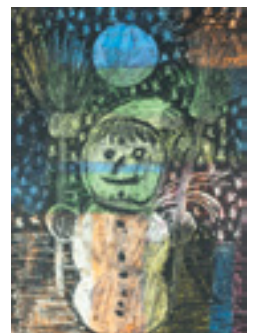
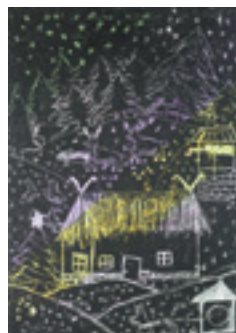
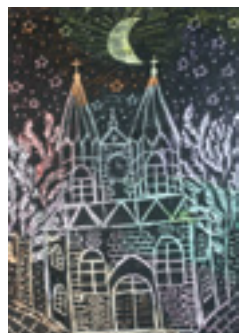
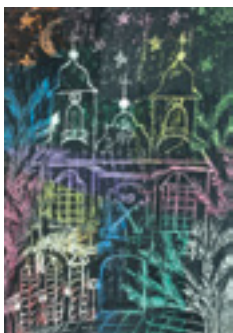
Jeigu rasi ją kur nors prie šilo
Ar ant pievos patalėlio margo –
Tai nežadink: ji anksti pakilo,
Švietė, švietė ir labai pavargo.

- 1 Kaip poetas eilėraštyje piešia saulutę? Ką ji daro kaip žmogus?
- 2 Pažiūrėk į paveikslėlį ir papasakok apie „saulės kelionę“ po dangaus skliautą.
- 3 Papildyk sakinius ir nurašyk juos.

Saulė teka, o leidžiasi Vidudienį saulė būna

- 4 Išrašyk iš eilėraščio žodžius su dvibalsiais. Padalyk juos taip, kaip galima kelti į kitą eilutę.
- 5 Nupiešk, kaip atrodo pasaulis, kai saulutė ilsisi.

Dvibalsės, keliant žodį į kitą eilutę, neskaidomos.

– Kodėl dieną yra šviesu?

– Be abejo, todėl, kad šviečia saulė.

– O kodėl šviesu, kai saulės nesimato, kai ji už debesų?

– Todėl, kad saulės spinduliai prasiskverbia ir pro debesis.

– O kodėl tamsu naktį? Juk saulė neužgęsta, tik pasislepia už horizonto?

– Todėl, kad saulei nusileidus, mūsų gyvenamoji vieta atsiduria tamsiame šešėlyje.

Atlikite bandymą ir išsiaiškinkite, kodėl Žemėje būna diena ir naktis.

- Paimkite gaublį.
- Suraskite gaublyje Lietuvą arba Lenkiją ir ją pažymėkite.
- Įtaisykite šalia gaublio stiprią lempą – tai bus Saulė.
- Sukite gaublį: ten, kur krinta šviesa, bus diena, o kur šešėlis – naktis.

- 1 Kodėl po nakties ateina rytas, po jo diena, o po dienos vakaras?
- 2 Per kiek laiko Žemė apsisuka aplink savo ašį? Kas būtų, jeigu ji suktųsi greičiau?
- 3 Nurašyk sakinius. Žodžius suskiemenuok ir pabrauk dvibalses.

Visą laiką Žemė sukasi aplink Saulę. Ji Saulės spinduliams atgręžia tai vieną, tai kitą rutulio pusę. Kai vieta, kurioje gyvename, yra atgręžta į Saulę, būna diena. Tuo pat metu kitoje Žemės rutulio pusėje yra naktis.

Žemė sukasi aplink savo ašį.
 Vienas apsisukimas trunka 24 valandas – vieną parą.
 Akiratis, arba horizontas – tai linija, kur tariamai žemė
 susiliečia su dangumi.

Edvardas Drėgva

Metų laikai

Pavasaris ateina
Visais keliais, takais
Ir atneša mums dainą
Su saulės spinduliais.

O vasara mus glosto
Kaip motina gera.
Žalius laukus apklosto
Skaisčių spalvų skara.

Ruduo kaip gervių klyksmas
Keliauja per laukus.
Dažnai spalvingas, linksmas,
Šviesus ir dar puikus...

O koks žiemos gražumas!
Sušunkam iš širdies.
Baltųjų snaigių rūmuos
Lyg pasakoj jauties.

- 1 Parašyk pavadinimą kiekvienam eilėraščio posmeliui.
- 2 Išvardyk metų laikus. Parašyk jų pavadinimus abėcėlės tvarka.
- 3 Žiūrėdamas į paveikslėlį, papasakok, kas būdinga kiekvienam metų laikui.
- 4 Kuris metų laikas tau labiausiai patinka? Kodėl?
- 5 Nurašydamas sakinius, taškelių vietoje įrašyk **e** arba **ie**.

Atėjo ž...ma. Šaltis nut...sė l...do tiltus. Sn...gas padengė
ž...mę. M...ga miškai, sodai, laukai. M...ga ir mini šiltus saul...lės
spindulėlius.

Žemė apskrieja aplink Saulę per metus,
kitai sakant, per 365 dienas. Per tą laiką pasikeičia
keturi metų laikai: pavasaris, vasara, ruduo ir žiema.

Valerija Griciūtė

Sveika, žiemužė

Sveika, balta žiemužė,
Su snaigių skarele,
Su ledo kailinėliais
Ir eglute žalia!

Jau gruodžio šaltis kanda
Veidelį, pirštukus.
Paukšteliai išsigandę
Plasnoja pas vaikus.

– Mili maži vaikučiai,
Mums šalta, nejauku.
Šiaurinis vėjas pučia,
Mus gena nuo šakų.

Paberkit trupinėlių,
Dainuosime visi:
– Sveika būk, žiemužėle,
Šalta, bet nebaisi!

- 1 Kokius žiemos vaizdus nupiešė poetė?
- 2 Kaip žiemą keičiasi gamta ir orai?
- 3 Ką sužinojo Sauliukas, perskaitęs kalendoriaus lapelį? Sudaryk ir parašyk sakinį.

Gruo džio 21 – tai pir mo ji ka len do ri nės žie mos die na.

- 4 Kokias raides pridengė snaigės? Parašyk papildytus sakinius ir pabrauk dvibalses.

Smagu vaikams ž mą. Visus vilioja l das, sn gas. Kas
su rog mis, kas su slid mis skuba ant kalno. Puiku čiuožti
blizgančiu l du.

ie

ė

e

Vytė Nemunėlis

apsnigto

Kalėdos

Kalėdos, Kalėdos! –
Liūliuoja varpai,
Kalėdos, Kalėdos, –
Dainuoja vaikai.

Ir žalios eglutės prie apsnigto kelio
Viršūnes į dangų šlamėdamos kelia.

Kalėdos, Kalėdos! –
Jau eina pas mus,
Jau lanko giružę,
Laukus ir namus!

- 1 Kokiai šventei skiriamas šis eilėraštis? Ką žinai apie šią šventę?
- 2 Kokia kūrinio nuotaika?
- 3 Pamėgink sukurti arba pritaikyti šiam kūrinui melodiją ir ją padainuoti.
- 4 Sauliukas supainiojo švenčių papročius. Padėk jam atrinkti sakinius, susijusius su Kalėdomis, ir perrašyk juos. Žodžius suskiemenuok.

Puošime eglutę.
Dalinsimės kalėdaičiu.
Marginsime margučius.
Eisime į Bernelių Mišias.
Giedosime Kalėdų giesmes.
Rišime verbas.
Šventinsime valgius.
Sėsime Kūčių vakarienės.

Kiekvienas skiemuo turi balsį arba dvibalsį.
Balsis arba dvibalsis yra skiemens pagrindas.

Stasys Tijūnaitis

nusižiūrėjo blizgančiais žibintuvėlius

Laiminga eglutė

Į miško aikštelę vieną dieną atėjo keli žmonės ir nusižiūrėjo pačią gražiausią eglutę. Kaimyniniai medžiai sužiuro: kas čia bus? Tikriausiai kirs. Bet žmonės buvo be kirvių ir pjūklų. Tik su krepšeliais ir gražiais daiktais juose. Tais daikteliais pradėjo puošti eglutę. Medžiai stebėjosi ir negalėjo suprasti. Taip dar nebuvo. Žmonės apkarstė eglutę blizgančiais papuošalais, žvakutėmis. Ji buvo kaip karalaitė. Tik karūnos betrūko.

Paskui iš miesto pusės pasigirdo muzikos garsai, atėjo būrys žmonių, vaikų ir suaugusiųjų. Jie apstojo ratu papuoštą eglutę. Sužibo žvakelės, ėmė žerėti žaisliukai ant eglutės. Prasidėjo šventė.

Paskui iš miško pasirodė neregėtas žmogus su maišu ant pečių. Tai buvo Kalėdų Senelis. Vaikai giedojo Kalėdų giesmes, sakė eilėraščius. Miškas, paukščiai ir žvėreliai iš tolo stebėjosi ir džiaugėsi. Senelis ėmė dalinti dovanėles. Kai pradėjo temti, žmonės užsidegė žibintuvėlius ir patraukė namo. O eglutė liko augti ir kitų metų laukti sveika ir gyva.

Gal ir jūs surengsite tokią šventę miške?

- 1 Ko žmonės išsiruošė į mišką?
- 2 Nupiešk, kaip žmonės puošė eglutę.
- 3 Kuo džiaugėsi miškas?
- 4 Kodėl eglutė jautėsi laiminga?
- 5 Papasakok, kaip tu puoši eglutę. Parašyk, kuo papuošta eglutė. Paaškind parašytų žodžių rašybą.

Eglutė

Šiandien mūsų namuose šventė. Tėvelis parnešė gražią eglutę. Šokome ją puošti. Prikabinome žvakučių,,,,,,

*grandinė * blizgutis * obuolys * saldainis * žvaigždė * riestainis*

*Kalėdų giesmė***Sveikas, Jėzau gimusis**

Sveikas, Jėzau gimusis,
 Šventas Dievo Kūdiki!
 Brangią dieną švęsdami
 užgimimo Viešpaties,
 linksminkimės ir džiaukimės,
 Dievui garbę duodami, giedokime.

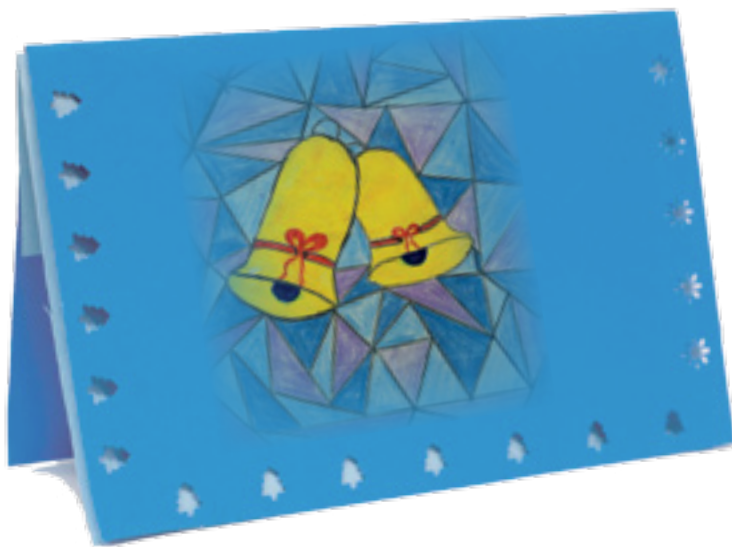
- 1 Išmokite giedoti šią Kalėdų giesmę.
- 2 Parašyk kalėdinius (naujametinius) sveikinimus. Gali pavartoti pateiktus žodžius ir posakius.

*Kalėdų švenčių proga * su šventom Kalėdom * sveikinu
 siunčiu nuoširdžius sveikinimus * linkiu * linksmų švenčių
 daug laimės ir sveikatos * svajonių išsipildymo * šventiško
 džiaugsmo * laimingų Naujųjų metų*

- 3 Parašyk, ką pasveikinsi su šventomis Kalėdomis. Paaiškink žodžių, kuriais papildei sakinį, rašybą.

Su šventomis Kalėdomis pasveikinsiu senele,,,

- 4 Padaryk kalėdinį atviruką. Gali pasinaudoti pateiktais pavyzdžiais arba sukurti savo projektą.

Sofija Sasnauskaitė

aguonpieniu

Šventė Vakarei žibant

– Štai ir ji, skaisčioji Vakare, – rodo senelis į dangų. – Eime Kūčių valgyti.

Sauliukas neatpažįsta šventėms paruošto kambario. Nosį kutena gardžiausi kvapai. Akys sustingsta ties puošnia eglutės šaka. Stalas taip pat nekasdienis. Ant baltutėlaitės staltiesės, po kuria juodu su seneliu dėjo kvepiantį šieną, gausybė patiekalų.

Pasimeldę ir atsilaužę senelio dalijamo kalėdaičio*, visi pradeda valgyti. Ant stalo dvylika patiekalų. Čia ir medumi pasaldyti virti kviečiai, ir aliejuje kepta lydeka, ir barščiai su baravykais... o svarbiausia – kūčiukai* su aguonpieniu!

- 1 Kuo ypatingas Kūčių stalas? Kuo jis skiriasi nuo kasdienio?
- 2 Padėk mamytei padengti šventinį stalą. Papasakok, kaip reikia išdėlioti lėkštes, šaukštus, peilius ir šakutes.
- 3 Rask tekste ir nurašyk sakinį, kuriame išvardinti Kūčių vakarienės patiekalai. Pabrauk dvibalsius žyminčias raides.
- 4 Perrašyk sakinius, įrašydamas praleistas dvibalses.

Ruošiame Kūčių vakarienę

Tomas šl ja kambarį. Mama lygina stalt sę. Rasa grūda ag nas. Močiutė kepa al juje žuvis. Tėtė atnešė š nelio. Gr t sužibės Vakare žv gždė.

Teresė Lorenčienė

Gruodis

Gruodis – pirmas baltas sniegas,
 Gruodis – pirmas kietas ledas,
 Gruodis – pirmas gautas guzas
 Ir baloj prisemtas batas...

- 1 Pratęsk eilėraštį.
- 2 Kartu su Sauliuku pakartokite gruodžio mėnesį įgytas žinias ir atsakykite į klausimus.

- Kas yra Žemė, kas Mėnulis, o kas Saulė?
- Per kiek laiko Žemė apsisuka aplink savo ašį?
- Per kiek laiko Žemė apskrieja aplink Saulę?
- Kokie pas mus būna metų laikai?
- Kada prasideda kalendorinė žiema?
- Kokie yra žiemos požymiai?
- Kokias šventes švenčiame gruodžio mėnesį?
- Ką vadiname dvibalsiais?
- Kokie yra dvibalsiai?
- Kas sudaro skiemens pagrindą?

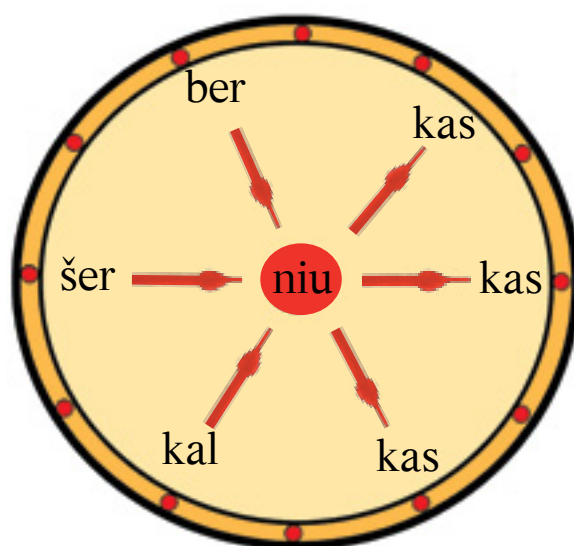
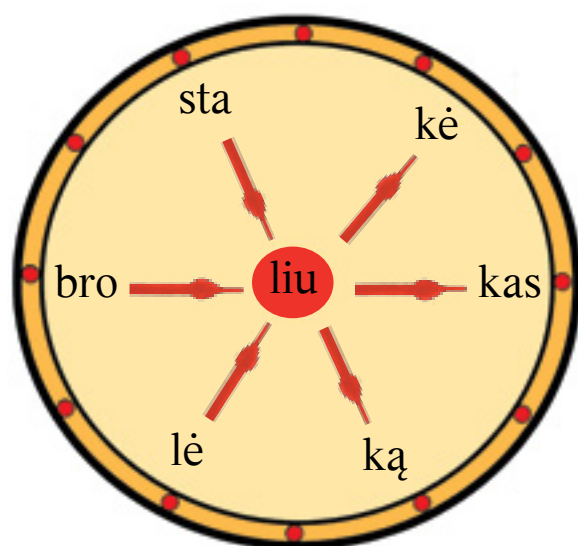

*vakaras * norėjau sulaukti * truputį numigsiu * atsikelsiu * pabudau rytą * pramiegojau*

- 1 Kaip Sauliukas sutiko Naujuosius metus? Sukurk nuotaikingą pasakojimą pagal paveikslėlius. Papasakok nykštuko vardą. Jeigu nori, pavartok pateiktus žodžius.
- 2 Nurašyk sakinius. Pabrauk minkštumo ženklą kartu su priebalse, kurią jis minkština.

Aš linksmai sutikau Naujuosius metus. Netrukus rašysiu naujametinius pažadus. Visus ateinančius metus būsiu mandagus. Dailiai rašysiu ir raiškiai skaitysiu. Išmoksiu siūti ir čiuožti. Globosiu mažą broliuką.

- 3 Parašyk kelis savo naujametinius pažadus.
- 4 Iš skiemenų sudaryk ir parašyk žodžius. Pabrauk minkštumo ženklą.

Kai prieš balsius **a, o, u, ū** priebalsis tariamas minkštai, po jo rašomas minkštumo ženklas **i**. Minkštumo ženklo netariame.

Alma Karosaitė

Metai

Šilta – šalta.

Žalia – balta.

Keičias žemė ir padangė.

Čia nešiojam storą palta,

Čia jau lakstom išsirengę.

Čia beržai sniege sustoję,

Čia jau lapai jų

Žaliausi.

Bėga vasara karštoji

Rudeniui.

Pribėga sausį.

Ir tada visi pamatom,

I pusnynus atsigręžę,

Kokią linksmą,

Kokią gražią

Užbaigėm kelionę metų.

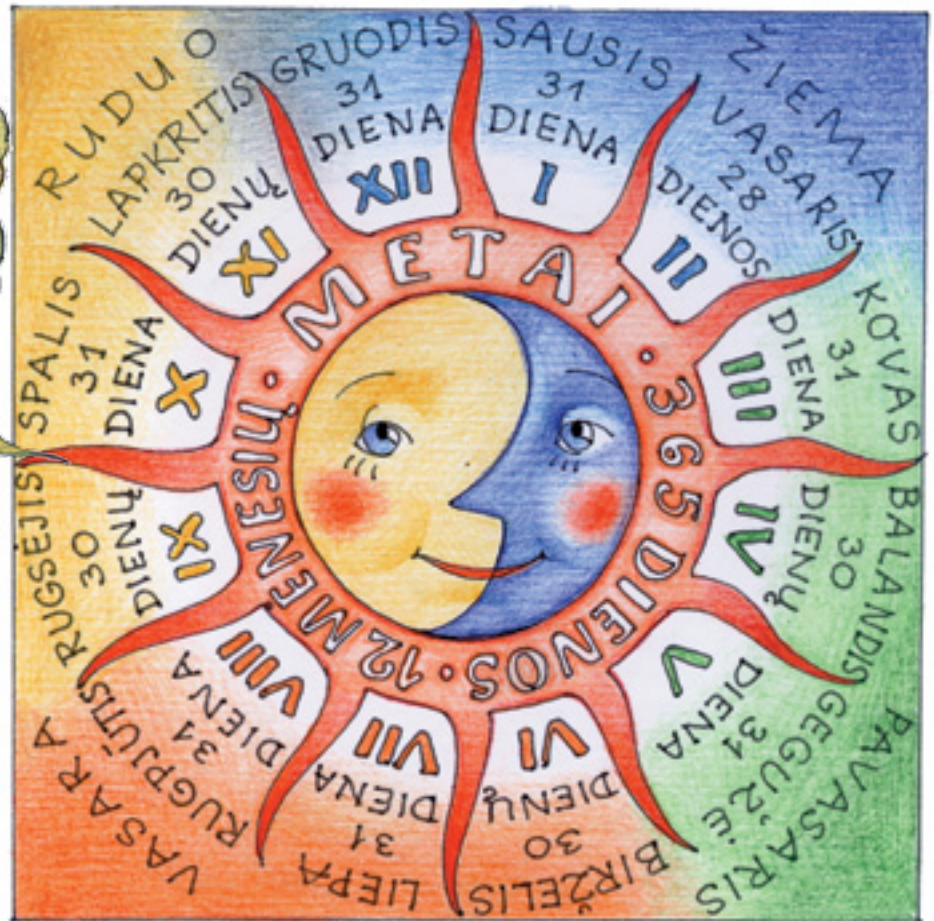
- 1 Papasakok, kaip keičiasi metų laikai.
Perskaityk, ką apie metų laikų kaitą pasakoja poetė.
- 2 Kodėl šį eilėraštį galima skaityti kaip pasaką be galo?
- 3 Iš eilėraščio išrašyk žodžius su minkštumo ženklu.
Minkštumo ženklą paryškink.
- 4 Pavaizduok, kaip keičiasi medelio išvaizda įvairiais metų laikais. Gali pasinaudoti Sauliuko sukurtais pavyzdžiais.

Kiekvienam metų laikui yra būdingi kitokie orai ir gamtos išvaizda. Tas pats gamtos kampelis įvairiais metų laikais atrodo kitaip.

12 erelių,
30 karvelių,
365 žvirbliai
ir keturios
kurapkos.

- 1 Įdėmiai pasižiūrėk į besisukantį metų ratą ir perskaityk mėnesių pavadinimus. Kiek dienų turi kiekvienas mėnuo?
- 2 Papildyk sakinį tinkamais žodžiais ir nurašyk jį.

Metai turi

365

12

ir 4 metų

- 3 Nurašyk mįslės. Vietoj taškelių įrašyk **a** arba **ia**. Pabrauk minkštumo ženklus.
Ant lino žiedo bitutė dūzg... . Kitam kand..., pats rėk... . Kas už... be vėjo? Verp... be ratelio, audž... be staklelių. Keturi bėg..., penktas kelią šluoj... .

Kai žodis atsako į klausimą *ką veikia?*, nors jo pabaigoje po minkštojo priebalsio girdime **e**, bet rašome **ia**.

Viską žino, viską išmano,
Per metus ėmė ir paseno.

- 1 Įmink mįslę. Parašyk įminimą ir paryškink minkštumo ženklą.
- 2 Kam reikalingi kalendoriai?
- 3 Parašyk, kokios tai šventės.

- 4 Nurašyk sakinius, pabaigdamas žodžius.

Ūž..., šniokšč... garvežys. Bėg..., lek... traukinys. Šliauž... ir šnypšč...
gyvatė. Katė laižo leteną ir brauk... ja sau per nosį.

Pranas Mašiotas

pasidabruotos

Šerkšnas

Buvo giedra, šalta žiemos diena.
Sode medžiai stovėjo pliki ir vienas
kitam šnabždėjo:

– Kaip šalta, kaip šalta.

Išgirdo medžių skundą žiemos karalius,
pasigailėjo. Liepė šalčiui atsileisti, medžius kuo
gražiausiais drabužiais aptaisyti*.

Šaltis suminkštėjo.

Medžių šakas per
naktį aplipino*
balti žvilgantys
spygleliai. Obelių šakos
baltavo, kaip
pasidabruotos.

1 Kokie sodo medžiai?

tiesūs pliki pilki

2 Kas išgirdo medžių skundą?

sniego karalienė žiemos karalius karalaitis Ledinukas

3 Nupiešk tekstui iliustraciją. Piešk baltos spalvos dažais tamsiame fone.

4 Iš teksto išrašyk žodžius su minkštumo ženklu.

5 Nurašyk tekstą, įrašydamas praleistas raides.

Žiemos dainininkė

Skaisč sušvito saulutė. Tyl pabiro šerkšno karoliukai.

Aukšt ant šakos išdidž tupi didžioji zylė. Ji skamb

traukia savo dainelę. Visi miel klausosi giesmininkės. Ji graž

skelbia artėjantį atodrėkį*.

Žodžių, kurie atsako į klausimą *kaip?*,
pabaigoje rašome **ai** arba **iai**.

Justinas Marcinkevičius

Žiema

Važiavo žiema ledo tiltu
Ir vežėsi pusmaišį miltų.

Ir džiaugėsi:
Bus kaip iš rago
Sausainių, riestainių, pyrago!

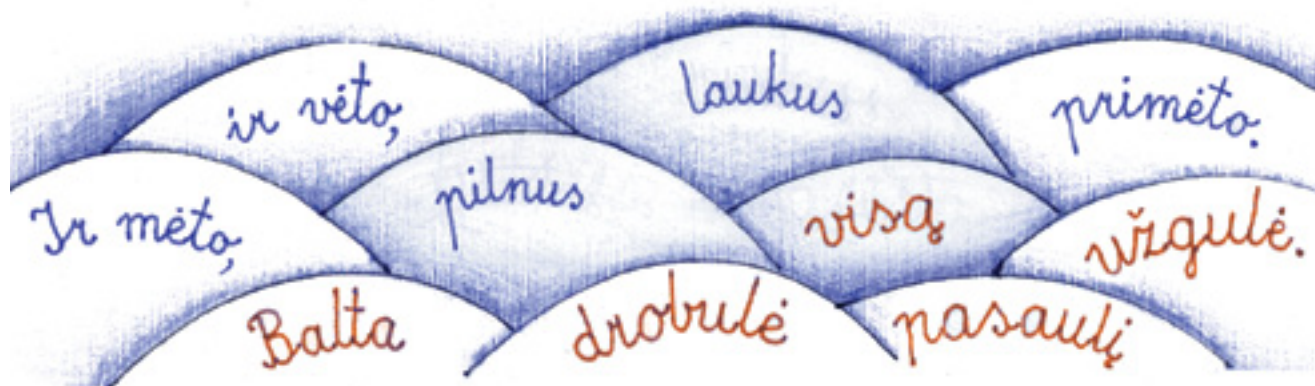
Gulėsiu viena sau po uosiu
Ir valgysiu. Niekam neduosiu.

Užkliuvo jos ratai už vėjo,
Ir miltai visi išbyrėjo.

Vaikai, atsikėlę iš miego,
Už lango pamatė daug sniego.

- 1 Papasakok žiemos nuotykį.
- 2 Su kuo lyginamas sniegas? Kodėl?
- 3 Išrašyk iš eilėraščio žodžius su minkštumo ženklų. Minkštumo ženklą paryškink.
- 4 Pūgoje pasiklydo dviejų mįslių žodžiai. Padėk jiems susirasti ir dailiai nurašyk sudarytus sakinius.

Viktoras Miliūnas

Prie ledo kalno

Mudu su Giedriumi ne pirmi prie ledo kalno. Ten jau daug vaikų. Įsibėga, įsibėga, krinta ant rogučių ir neria į pakalnę pašėlusiu greičiu. Kiti atsisėda pamažu, pasispiria rankomis ir kojomis ir nučiuožia į apačią ne taip greitai. Dar kiti, kurie neturi rogučių, leidžiasi kaip išmano: sėdę ant lentgalio ar tiesiai ant užpakalio...

Giedrius susiduria pakalnėje su Rūtos rogutėmis. Abu sulekia į sniego pusnį ir juokiasi. Labai smagu gulėti puriame sniege. Vienas malonumas. Ir dar kai taip nešalta. Tingiai krinta retos didelės snaigės. Ir tiek linksmų balsų aplinkui.

- 1 Apie ką kalbama tekste? Sugalvok šiam kūriniiui kitokį pavadinimą.
- 2 Papasakok, kaip vaikai žaidė ant ledo kalno. Kas jiems buvo maloniausia?
- 3 Kurie žiemos žaidimai tau labiausiai patinka? Kodėl?
- 4 Pažiūrėk į paveikslėlius ir, atsakydamas į klausimus, papasakok senio besmegenio nuotykį.

Kaip įvykis prasidėjo? – **pradžia**

Kas atsitiko? – **vidurys**

Kaip viskas baigėsi? – **pabaiga**

Pasakojimas turi pradžią, vidurį ir pabaigą.

Motiejus Valančius

Neklaūžados vaikai

Vieną kartą ėjau lieptu* per upę. Upė buvo vos užšalusi, ir dar ne visa. Išvydęs keletą mokinių, klausiu:

– Kur skubat, vaikai?
 – Čiuožinėti.
 – Kaip galit čiuožinėti, kad ledas dar žmogaus nepakelia?
 – Et, mus pakels!
 – Nepakels, vaikai mano, neikit ant ledo, įkrisit!

To mano sakymo nežiūrėdamas, visų drąsesnis šoko ant ledo.

Tai matydami šoko ir kiti. Bet netrukus įkrito į vandenį lig ausų. Po jo ir kiti susmuko it* varlės į balą. Vos suskubau pagriebti nuo liepto lazdele, kiekvienam pakišau ir ištraukiau it linų pėdus.

Po to nuotykiu visi išsilakstė namo, bet keli gavo slogą.

- 1 Kur išsiruošė mokiniai? Kas juos norėjo perspėti?
- 2 Perskaitykite vaidmenimis vaikų ir suaugusiojo pokalbį.
- 3 Kas atsitiko? Perskaityk, kaip pasakotojas gelbėjo vaikus.
- 4 Susipažink su Sauliuko paruoštomis saugaus žaidimo taisyklėmis. Kodėl reikia jų laikytis? Sugalvok ir parašyk dvi savo taisykles.

- Nevažinėk rogutėmis arti kelio ar gatvės.
- Pačiūžomis čiuožki tik čiuožykloje.
- Nemėtyk draugams sniego už apykaklės.
- Nesvaidyk kietomis sniego gniūžtėmis.

- 1 Papasakok, kas nutiko Tomui. Sugalvok ir parašyk pasakojimui pavadinimą.
- 2 Pabiro pasakojimo sakiniai. Kurie iš jų sudaro rašinio pradžią, kurie – vidurį, o kurie pabaigą? Nurašyk nuosekliai. Kiekvieną dalį rašyti pradėk iš naujos eilutės.

Vagilės kepurėje įsitaisė lizdą.
Dabar joms žiema nebaisi.

Šiltą kepurę pamatė varnos.
Jos nusinešė radinį į mišką.

Tomas važinėjo rogutėmis nuo kalniuko. Berniukas labai sušilo. Jis pakabino savo kepurę ant šakos.

- 3 Nurašyk Ramutės Skučaitės eilėraštį ir pabrauk minkštumo ženklus.

Rogės

Kiek vaikučių,
Kiek vaikų!
Ir visiems važiuot smagu!

Rogės tvirtos –
Nesuges!
Ačiū
Račiui*
Už roges!

Kiekvieną pasakojimo dalį pradėdame rašyti iš naujos eilutės.

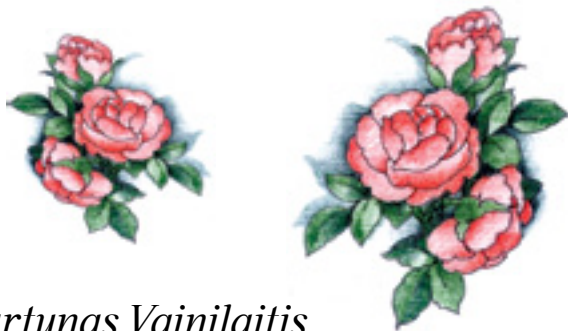
Anzelmas Matutis

Senele, tau dėkoju

Žila senele,
Tau dėkoju
Už pasakų takus žavius,
Už raitelius,
Kurie kapojo
Prie kryžkelės devyngalvius.

Numegzk man
Margą pirštinaitę,
Apsklėsk* gėlėta skarele...
Dar šimtą metų,
Sengalvėle,
Žydėki mums obelėle!

devyngalvius sengalvėle

Martynas Vainilaitis

Senelio kalba

Senelis eina pamažu,
Senelis kalba – man gražu.
Kalba kalbelė prakilni*.
Žodelių muzika švelni.
Nešauks, nerėks balsu žvarbiu.
Senelį myliu ir gerbiu.

- 1 Už ką anūkėlis dėkoja senelei?
- 2 Ko linki vaikas savo senelei? Raiškiai perskaityk ir nurašyk linkėjimus.
- 3 Kokia yra senelio kalba?
- 4 Kodėl anūkas gerbia ir myli senelį?
- 5 Kaip vadini savo senelius? Papasakok, ką jie mėgsta veikti.

- 1 Papildyk ir parašyk sakinius.
Prisimink, kad švenčių pavadinimų pirmąjį žodį rašome didžiąja raide.
Sausio 21-ąją švenčiame
Sausio 22-ąją švenčiame
- 2 Padaryk seneliams atviruką. Parašyk sveikinimus. Gali parinkti ir perrašyti eilėrašio posmą arba pats jį sukurti.
- 3 Nurašyk sakinius, papildydamas praleistas raides. Neužmiršk, kur reikia, įrašyti minkštumo ženklą.

Senelio pasakėlė

Aš nenor... miegel... . Man rūpi senel... pasakėlė. K...dėl gaidelis nepaklausė katinėl... ? K...dėl šaltinėl... vanduo šaltas? Aš smals.... klausausi graž...s senel... pasakėlės.

*šėlo pūga * užpustė duris * atsinešė kastuvą * nužėrė purų sniegą
padėkojo už gerą darbą*

- 1 Papasakok, kokį gerą darbą pavyko tau atlikti šią žiemą.
- 2 Sukurk pasakojimą pagal paveikslėlių seriją ir pateiktus žodžius.
- 3 Kur po širdele pasislėpė o, kur u, o kur ū? Kur prie šių raidžių reikia minkštumo ženkle? Parašyk papildytą tekstą.

Laim♥tė t♥ri mažą bro♥ką. Jo vardas – Audr♥s.

Laim♥tė bro♥ką priž♥ri. Moko tarti žodž♥s, vaikšč♥ti.

Bro♥kas ses♥tę labai myli.

- 4 Nurašydamas sakinius, papildyk juos Sauliuko pasiūlytais žodžiais.
 saulutei už šviesą. Gėlytėms už žiedus.
 Debesėliui už lietų. Naktelei už miegelį.
 mamytei už meilę.

Martynas Vainilaitis

Sausis

Sniego soste sėdi sausis.
Baltos akys, baltos ausys.

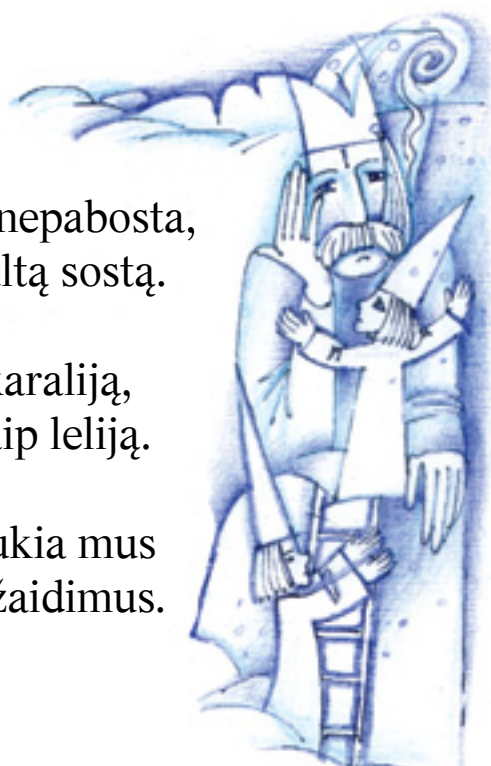
Sėdi sausis – nepabosta,
Supa vėjas baltą sostą.

Baltas ūsų tankumėlis,
Baltas rūbų gražumėlis,

Saugo šaltis karaliją,
Baltą baltą kaip leliją.

Baltos pūgos iš šalies,
Baltas dūmas iš pilies.

O šaltukai šaukia mus
Žaisti baltus žaidimus.

- 1 Kuris žodis eilėraštyje kartojamas? Kodėl?
- 2 Kokį tu įsivaizduoji sausį? Nupiešk jį.
- 3 Kartu su Sauliuku prisiminkite, ko išmokote sausio mėnesį, ir atsakykite į klausimus.

- Kiek metai turi mėnesių?
- Kuris mėnuo pradeda, o kuris baigia metus?
- Kuris mėnuo yra trumpiausias?
- Kam reikalingas kalendorius?
- Kada švenčiame Senelės, o kada Senelio dieną?
- Kokia raidė yra minkštumo ženklas?

Du draugai ir meška

Jurgis ir Tomas ėjo per girią ir sutiko mešką. Nusigando abudu ir nežinojo, ką daryti. Jurgis ir šautuvą turėjo, bet iš baimės šauti nedrįso. Metęs šautuvą, greitai įlipo į medį ir tarp šakų pasislėpė.

Tomas, likęs ant kelio, nežinojo, kur pulti. Atsiminė jisai, kad **meškos** retai kada liečia numirusį žmogų ar išgaišusį gyvulį. Puolė jis ant žemės, apsimetė mirusiu ir nustojo kvėpuoti.

Meška priėjus pauostė jį, pajudino ir šalin nuėjo.

Palaukęs kiek, Jurgis nulipo žemėn ir paklausė Tomo:

– Ką tau meška į ausį kuždėjo?

– Meška man kuždėjo, kad nedori tie žmonės, kurie nelaimėje palieka savo draugą! – atrėžė jam Tomas.

- 1 Kokia nelaimė ištiko draugus?
- 2 Kaip pasielgė Jurgis, pamatęs mešką?
- 3 Kodėl lokys paliko Tomą gyvą?
- 4 Ką Tomas atsakė į draugo klausimą?
Kodėl jis atsikirto bičiuliui?
- 5 Kaip tu vertini vieno ir kito berniuko poelgį?
- 6 Kuris skaitinio sakinyš skamba kaip patarlė?

Paulius Juodišius

Stebuklinga slyva

Gyveno kartą pievoje triušių šeimyna: senelis Dudas, tėtis Bubas, mama Tikė ir mažasis Pupis. Sykį ėmė ir suskaudo mažajam Pupiui pilvelį. Tėvai ir kopūstus dėjo, ir pagalvėm šildė – niekas nepadėjo. Tuomet senelis užsidėjo skrybėlę ir sako:

– Aš žinau, ką reikia daryti.

Ir patraukė takučiu per pievas. Vakare sugrįžęs ištiesė mažajam Pupiui didelę slyvą.

Pupis atsikando slyvos gabaliuką ir pasijuto geriau. Atkando kąsnį ir atsistojo. Suvalgė visą ir pasveiko.

– Aš sveikutis! – laimingas sušuko Pupis.

Ir slyvos kauliuką tolyn išspjovė.

– O iš to kauliuko galėtų išaugti slyvos medis, – tarė tėtis Bubas.

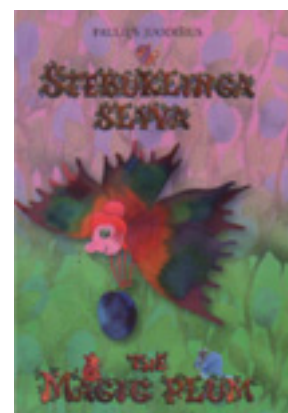
– Šaunu, – nudžiugo mažasis Pupis. – Aš paguldysiu kauliuką į savo lovelę, ir tegul auga.

– Ne, – paprieštaravo mama Tikė, – taip jis neaugs. Tu turi jį užkasti į žemę ir kantriai laukti.

- 1 Kas nutiko mažajam triušiukui?
- 2 Kaip triušių šeima gydė Pupį?
- 3 Ką patarė senelis pasveikusiam anūkui?
- 4 Kur Pupis norėjo pasodinti slyvos kauliuką?

Ir tu pasimokyk
kartu su šauniu triušiuku
prižiūrėti augalus –
perskaityk
Pauliaus Juodišiaus
knygelę
„Stebuklinga slyva”.

Konstantinas Ušinskis

Vėjas ir saulė

Kartą susiginčijo saulė ir piktas šiaurės vėjas, kuris iš jų stipresnis. Ilgai juodu ginčijosi ir pagaliau nutarė išmėginti jėgas, pasigalynėti su keleiviu, kuris kaip tik jojo plačiu vieškeliu.

– Žiūrėk, – pasakė vėjas, – kai aš papūsiu, akimirksniu nuplėšiu nuo jo apsiaustą*!

Pasakė ir pradėjo kiek įmanydamas pūsti. Bet juo labiau vėjas šėlo, juo labiau keleivis suposi į apsiaustą; jis barė vėją ir jojo vis toliau. Vėjas pyko, užgriuvo vargšą keleivį lietumi ir sniegu. Keleivis, keikdamas vėją, apsiliko apsiaustą ir susijuosė diržu.

Tuomet vėjas įsitikino, kad neįstengs nuplėšti nuo keleivio apsiausto.

Saulė, matydama priešininko menkumą, nusišypsojo, pažvelgė pro debesis, pradžiovino žemę, sušildė vargšą sušalusį keleivį. Jis pradžiugo, padėkojo saulei, nusivilko apsiaustą, suvyniojo ir pririšo prie balno.

– Matai, – pasakė geraširdė saulė piktam vėjui, – švelnumu ir gerumu galima padaryti daug daugiau negu piktumu.

- 1 Dėl ko susiginčijo vėjas ir saulė?
- 2 Kaip jie sprendė savo ginčą?
- 3 Palygink, koks vėjas ir kokia saulė.

Juozas Nekrošius

Juoda žemė – balti pyragai

Oi, tai buvo, tai nutiko!..

O kur? O ten, kur padangė padūmavusi, kur gatvėse tartum įnirtę* buliai kaktomis badosi, stumdosi automobiliai, kur troleibusuose keleiviai dūsta tartum kilkės* aklinau uždarytose skardinėse.

Taip taip, atspėjote, kalbu apie miestą, kur vieno dangoraižio stiklinėje dėžutėje, vos ne padebesiuose, gyvena berniukas Liudas – vienturtis tėvų sūnelis. Berniukas kaip berniukas. Jau ir mokyklą lanko, ir kompiuteriu žaidžia, tik tėvus, senelį ir močiutę kartais nustebina keista išmintimi. Ypač visus prajuokino jo rašinėlis apie kaimą, kuriame ūkininkauja dėdė Pranas ir teta Kunigunda. Deja, Liudas nė karto ten nėra viešėjęs. Tad berniukas, menkai nutuokiantis* apie žemės ūkį, bet lakios fantazijos*, ėmė ir parašė:

Gražu Lietuvos kaime!..

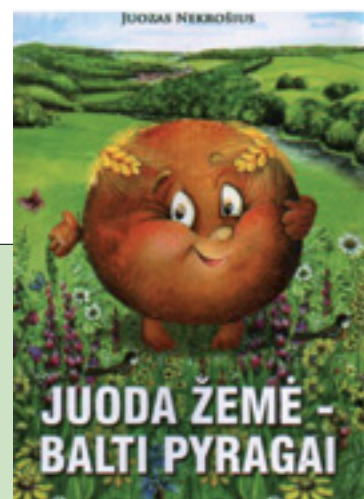
Ant didelių ir šakotų medžių užauga ir prinoksta daug naudingų maisto produktų: saldainiai, bulvių traškučiai, javainiai, kramtomoji guma, tortai. Juos noriai lesa ir paukšteliai. Todėl jie, atsidėkodami tetai Kunigundai, gražiai čiulba. Dėdė Pranas taip pat daug dirba. Palipęs kopėtėlėmis nuo galingo ąžuolo šakų nuskina kvėpiančius skilandžius, riestas dešras, rūkytus kumpelius bei pieno dešreles ir veža viską parduoti į miestą. Pro dėdės sodybą vinguriuoja nepaprastas upelis. Teta iš jo pila pieną į butelius arba turėdama gražaus laiko spaudžia varškę, sūrius, daro grietinę, kefyra, taip pat braškių bei aviečių gėrimus, kuriuos aš mėgstu.*

Juokai juokais, bet šeima labai susirūpina Liudo išmintimi ir pasitarusi nusprendžia, kad per vasaros atostogas berniuką reikėtų, ko gero, išleisti į KAIMĄ – ŽEMĖS ŪKIO UNIVERSITETĄ. Tam pasitaiko ir rimta proga. Kaip sakoma, nėra bėdos, kuri gerai nesibaigtų!

Bet nei iš šio, nei iš to Liudas sunegaluoja...

- 1 Kur gyveno Liudas?
- 2 Kuo nustebino tave berniuko rašinys? Kodėl?
- 3 Ką nusprendė vaiko šeima?

Kaip sekėsi Liudui kaime, sužinosi, perskaitęs Juozo Nekrošiaus knygelę „Juoda žemė – balti pyragai“.

Erika Žiūkienė

Kiškis ir vilkas

Sename miške, kur susipynę, susiraizgę tankiausi krūmynai, didelėje oloje gyveno kiškis su gražia savo šeimyna. Vos pakilus saulutei, kiškis atsisveikino su namiškiais ir išėjo pasivaikščioti. Taip bevaikštinėdamas pamatė didelę kalvą, o toje kalvoje – didelį didelį kelmą, o tame kelme – didelę didelę skylę. Įlindo kiškis ir svarsto: čia truputį pakalus, čia truputį pataisius, čia truputį pašlavus būtų visai puikus namelis. Parbėgo kiškis namo ir viską papasakojo šeimynai. Nieko nelaukdami, nusprendė imtis darbo. Kitą rytą nuo pat pirmojo saulės spindulio subėgo dideli ir maži prie kelmo. Kas valė, kas šlavė, kas kalė, o senasis kiškis duris ir langus statė, kiškienė šiaudais stogą dengė. Po kelių dienų triūso kiškio šeimyna jau grožėjosi puikiu nameliu. Sūėjo kiškiai į namelį ir gražiai sau gyveno.

Slampino* vilkas per mišką, ogi žiūri – kažkas puikų namelį įsitaisęs. A, tai gudruolis kiškis! Ir sumastė vilkas jį apgauti. Priėjęs ir sako:

– Tu, kiški, negeroj vietoj namą pasistatei. Šita kalva labai dažnai dreba, pamatysi, vieną dieną sugrius tavo namelis ir ką tu tada darysi, kur dėsies su savo kiškiukais? Jau geriau grįžk į savo senąją olą, kol dar joje niekas neapsigyveno.

- 1 Kaip kiškis statė namą?
- 2 Ką sumanė vilkas?

Jeigu nori sužinoti, kaip toliau sekėsi kiškiui, perskaityk visą Erikos Žiūkienės knygele.

*Lietuvių pasaka***Mikė kvailutis**

Vieną kartą tėvas turėjo sūnų, kuris vadinosi Mikė kvailutis. Išleido jį vieną kartą pas senelę, o kai sugrįžo sūnus, tėvas jo klausia:

– Mike kvailuti, ką tau davė senelė?

– Ką gi duos? Adatėlę man davė.

– Kur dėjai tą adatėlę?

– Važiavo žmonės keliu su vežimu šieno, įkišau adatėlę į tą šieną, ieškojau paskui ir neberadau niekaip.

– Matai, sūneli, – tarė tėvas: – adatėlę reikėjo įsisegti į kepurėlę, būtų nepražuvusi.

– Gerai, tėveli, kitą sykį žinosiu.

Kitą dieną vėl siunčia tėvas sūnų pas senelę. Kai parėjo, klausia jo:

– Mike kvailuti, ką tau davė senelė?

– Ką gi duos?.. Šuniuką man davė.

– Kur dėjai šuniuką?

– O kaip liepei, įdėjau į kepurę, ir nutroško.

– Matai, sūneli, – tarė tėvas: – šuniuką reikėjo prisirišti diržiuku ir vedantis vadinti: ciu ciu ciu! ciu ciu ciu!

– Gerai, tėveli, kitą sykį žinosiu.

Ir vėl nuėjo sūnus pas senelę. Kai parėjo, tėvas jo klausia:

– Mike kvailuti, ką tau davė senelė?

– Ką gi duos? Lašinių man davė.

– Kur dėjai lašinius?

– O, kaip liepei! Prisirišau lašinius diržiuku ir vilkausi šaukdamas: ciu ciu ciu! ciu ciu ciu! Pajuto kaimo šunys, apipuolė ir surijo mano lašinius.

- 1 Kodėl Mikę vadino kvailučiu?
- 2 Kas mokė Mikę elgtis protingai?
- 3 Kaip Mikė pasinaudojo patarimais?

Įdomių pasakų, mįslių ir patarlių rasi
Žemaitės knygelėje „Rinkinėlis vaikams”.

Žodynėlis

A

akėčios – prietaisas žemei parenti, akėti

aplipinti – aplipdyti

apsiaustas – lengvas, plonos medžiagos vasarinis paltas, lietpaltis

apsklėsti – apgaubti

aptaisyti – aprengti, apvilkti

arklas – prietaisas žemei arti, žagrė

atodrėkis – oro atšilimas iki sniego tirpimo temperatūros, atlydys

atolas – atžėlusė žolė

D

devyniašakė – turinti devynias šakas

dryžis, dryželis – juosta, brūkšnys

durpžemis – juoda žemė, kurioje yra daug puvenų

F

fantazija – vaizduotė

G

galvotrūkčiais – labai greitai

gardas – tvarte arba lauke užtvirta vieta gyvuliams laikyti

gūžta – vieta, kur paukštis deda kiaušinius ar peri, lizdas

H

hiacintas – lelijų šeimos kambarinė ir darželių gėlė

I, Į

įnirtęs – smarkiai įpykęs, įtūžęs

it – kaip

K

kalėdaitis – šventas paplotėlis, kuriuo dalijamės per Kūčių vakarienę

kelkraštis – kelio kraštas

kilkė – žuvis, panaši į silkę

kūčiukai – tradicinis Kūčių patiekalas – maži prėskučiai, valgomi su aguonpieniu

kuždėti – šnibždėti, tyliai kalbėti

L

lieptas – lenta, perdėta skersai griovį ar upelį, pereiti

N

negaišti – nedelsti, neleisti veltui laiko

nutuokti – išmanyti, suprasti

P

pavydėtinas – keliantis pavydą, labai geras

plazdėti – plasnoti, mosuoti, plevėsuoti

portfelis – keturkampis odinis krepšys raštams, knygoms nešioti

prakilnus – labai kilnus, garbingas

pulkaunykas – pulkininkas, viršininkas

R

račius – medinių vežimo ir rogių dalių dirbėjas

raudonšvarkis – vilkintis raudoną švarką

S

skilandis – rūkytas mėsos (sukimštos į kiaulės skrandį) gaminys

slampinti – pamažu, nerangiai eiti, vilktis

smiltelė – smėlio grūdelis

sudribti – nusilpti, suglebti

sukrykšti – linksmi sušukti

svirbelis – rusvas, kuoduotas paukštelis, mintantis medžių uogomis ir vaisiais

Ž

žaliūkė, žaliuokė – valgomas rudeninis grybas

Turinys

Jau baigėsi atostogos

Su naujaisiais mokslo metais!

Rugsėjis Ramutė Skučaitė 4

Mūsų vadovėliai

Mano knygelės Justinas Marcinkevičius 5

Kur atostogavome?

Vasaros linksmybės K. Marukas 6

Vasarą prie jūros

Auksinės žuvelės dovanos Viktoras Miliūnas 7

Mūsų vietovės gamtovaizdis

Mūsų namai Emilija Šulinskienė 8

Mūsų mokykla

Aš mokykloje

Julytė mokykloje Pranas Mašiotas 9

Moku elgtis mokykloje 10

Mano svajonių mokykla

Peliukų mokykla Sigitas Geda 11

Mano abėcėlė

Abėcėlės šventė Teresė Lorenčienė 12

Mokyklos kieme 14

Kelyje į mokyklą

Saugus kelių eismas

Patarimai peliukui Mikui Sigitas Geda 15

Šviesoforo kalba

Ką kalba šviesoforas? Ramutė Skučaitė 16

Pažinkime kelio ženklus 17

Kaip elgtis gatvėje?

Gatvė Edmondas de Amičis 18

Balsių irriebalsių gatvės 19

Mes vėl drauge

Mano draugai

Per pamoką Antanas Venclova 20

Esu geras budėtojas

Stebuklingas raištis Eduardas Selelionis 21

Kaip prižiūrėti augalus klasėje?

Ką pasakoja gėlytės? Ramutė Skučaitė 22

Mūsų klasės taisyklės 23

Ko išmokome?

Sudie, rugsėji! 24

Rudens spalvos darže ir sode

Ar jau ruduo?

Kada ateina ruduo Aleksas Baltrūnas 25

Rudens dovanos

Mįsliuko dainynas 26

Kas užaugo darže?

Viršūnėlės ir šaknelės Konstantinas Ušinskis 27

Kas prisirpo sode?

Kriaušė Ramutė Skučaitė 28

Ar pažįsti vaismedžius ir vaiskrūmius?

Senelis ir obelėlė Ksaveras Sakalauskas-Vanagėlis 29

Rudenėlio taku 30

Mokytojų šventė

Mokytojų diena

Mokytoja Anzelmas Matutis 31

Mūsų mokytojams 32

Ko mokomės mokykloje?

Tuoj ir rytoj Anzelmas Matutis 33

Rudenėlis lapais bėga

Ką pasakoja rudeninis lapelis?

Lapai Pranas Mašiotas 34

Rudens spalvos 35

Miško gėrybės

Grybai Pranas Mašiotas 36

Grybų pasaulyje 37

Miško pasakos

Ažuolas ir baravykas Kazys Boruta 38

Mokomės sodinti medelius

Sodiname medelius Antanas Venclova 39

Mūsų ruduo 40

Ko išmokome?

Sudie, spali!

Spalis Gintaras Patackas 41

Vėlinės

Susikaupimo ir apmąstymų diena

Vėlinės Stasys Gutauskas 42

Prisiminkime tuos, kurie nebesugrįš...	
<u>Čia taip ramu... Ramutė Skučaitė</u>	43
Kas kaip ruošiasi žiemai?	
Kas girdėti miške?	
<u>Ruošiasi žiemai Gediminas Isokas</u>	44
Kas žiemą nemiega?	
<u>Ruduo per žemę žengia... Vytė Nemunėlis</u>	45
Paukščių kelionės	
<u>Gerves palydint Leonardas Grudzinskis</u>	46
Ateina baltasis badas	
<u>Paukštelių laiškas Pranas Mašiotas</u>	47
<u>Kaip įrengti lesyklėlę?</u>	48
Gyvūnai	
Gyvūnų įvairovė	
<u>Laukiniai ir naminiai gyvūnai</u>	49
Gyvūnų kūno dalys	
<u>Katinėlis ir oželis Pagal Praną Mašiotą</u>	50
Mūsų augintiniai	
<u>Rudis Ksaveras Sakalauskas-Vanagėlis</u>	51
Šunų veislės	
<u>Vilkiukas Pranas Mašiotas</u>	52
Kaime	
Mūsų kaimas	
<u>Kaime</u>	53
Ūkininko sodyboje	
<u>O tai šitaip, o tai taip Kazys Jakubėnas</u>	54
Žmogaus auginami žinduoliai	
<u>Gyvulių ginčas Konstantinas Ušinskis</u>	55
Žmogaus auginami paukščiai	56
Kuo verčiasi žmonės kaime?	
<u>Artojas Jonas Lapašinskas</u>	57
Mieste	
<u>Gyvenimas mieste</u>	58
Kuo verčiasi žmonės mieste?	
<u>Tėčiai Algimantas Zurba</u>	59
Kuo būsimė užaugę?	
<u>Aš jau žinau! Vytautė Žilinskaitė</u>	60
Adresas	
<u>Kam reikalingas adresas?</u>	61

Ko išmokome?

Sudie, lapkrity!

Baigsis pilkas lapkritis *Martynas Vainilaitis* 62**Apie Žemę, Saulę, Mėnulį ir žvaigždes**

Ką žinome apie Žemę?

*** *Petras Cvirka* 63

Ką žinome apie kosmosą?

Gamtos pamoka *Bitė Vilimaitė* 64

Kaip keliauja Saulė?

Saulė ilsisi *Justinas Marcinkevičius* 65

Diena ir naktis

..... 66

Metų laikai

Metų laikai *Edvardas Drėgva* 67

Ar jau žiema?

Sveika, žiemužė *Valerija Griciūtė* 68**Artėja Kalėdos**

Kalėdų papročiai

Kalėdos *Vytė Nemunėlis* 69

Puošiamo eglutę

Laiminga eglutė *Stasys Tijūnaitis* 70

Kalėdų sveikinimai

Sveikas, Jėzau gimusis *Kalėdų giesmė* 71

Ruošiamo Kūčių stalą

Šventė Vakarei žibant *Sofija Sasnauskaitė* 72**Ko išmokome?**

Sudie, gruodi!

Gruodis *Teresė Lorenčienė* 73**Sutinkame Naujuosius metus**Atkeliavo Naujieji metai 74

Mūsų metai

Metai *Alma Karosaitė* 75Metai – tai 12 mėnesių 76Kalendorius 77**Žiemužės glėby**

Žiemos spalvos

Šerkšnas *Pranas Mašiotas* 78

Seka pasaką žiema

Žiema *Justinas Marcinkevičius* 79

Žiemos pramogos	
<u>Prie ledo kalno</u> <i>Viktoras Miliūnas</i>	80
Pažinkime žiemos žaidimų taisykles	
<u>Neklaužados vaikai</u> <i>Motiejus Valančius</i>	81
<u>Žiemos nuotykių</u>	82
Senelių šventė	
Mūsų seneliai	
<u>Senele, tau dėkoju</u> <i>Anzelmas Matutis</i>	83
<u>Senelio kalba</u> <i>Martynas Vainilaitis</i>	83
<u>Sveikiname senelius</u>	84
<u>Gerai darbai</u>	85
Ko išmokome?	
Sudie, sausi!	
<u>Sausis</u> <i>Martynas Vainilaitis</i>	86
Pasiskaityk pats	
<u>Du draugai ir meška</u>	87
<u>Stebuklinga slyva</u> <i>Paulius Juodišius</i>	88
<u>Vėjas ir saulė</u> <i>Konstantinas Ušinskis</i>	89
<u>Juoda žemė – balti pyragai</u> <i>Juozas Nekrošius</i>	90
<u>Kiškis ir vilkas</u> <i>Erika Žiūkienė</i>	92
<u>Mikė kvailutis</u>	93
<u>Žodynėlis</u>	94